

Biuletyn Informacyjny

KOWR
www.kowr.gov.pl

TRENDY NARZĘDZIA KIERUNKI
NR 1/2019

Patriotyzm konsumencki

Program Unii Europejskiej dla szkół

Cześć
Chrumasie!
Czy pamiętasz
o sprawdzianie?

Pewnie, tylko
najpierw zjem
śniadanie!

Czy już wszyscy
są gotowi?
Czy otwarte mamy
głowy?

Każdy uczeń
najeżony?
Koniec przerwy!
Marsz na lekcje
pełni werwy.

Ucho! czuje się
wspaniale!
Wypił mleko,
znikły żale.

Zjadłam
marchew do
ostatka - jestem
piękna, mądra,
gładka!

Owoc, mleko
i warzywa.
Do nauki chęć
napływa!

**Szkolna przerwa
śniadaniowa – mleczna,
z warzyw, owocowa!**

Spis treści

Kreowanie mody na patriotyzm konsumencki

Preferowanie rodzimych produktów rolno-spożywczych przy podejmowaniu decyzji zakupowych jest w polskim społeczeństwie zauważalnym trendem. KOWR prowadzi działania promocyjno-informacyjne wspierające patriotyzm konsumencki.

Innowacje nośnikiem konkurencyjności i rozwoju

Platforma Żywnościowa, system monitorowania marnowanej żywności i ograniczenie zjawiska jej marnowania, pożyczki dla rolników, wykorzystanie teledetekcji w rolnictwie, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w rolnictwie – to projekty innowacyjne realizowane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

**List od Dyrektora Generalnego
Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa**
Grzegorz Pięta2

**Kreowanie mody na patriotyzm
konsumencki**
Anna Dorota Gut3

**Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
w 2018 roku**
Marzena Trajer6

**Działania KOWR na rzecz społeczności
lokalnych**
Wojciech Adamczyk12

**Hodowla, nasiennictwo i uprawa roślin
białkowych w spółkach nadzorowanych
przez KOWR**
Barbara Andrzejczak14

**Innowacje nośnikiem konkurencyjności
i rozwoju**
Mateusz Balcerowicz,
Grażyna Czarnocka-Kapłan17

**Wsparcie sprzedaży polskich produktów
rolno-spożywczych**
Agnieszka Czubak20

**Poradnik eksportera. Dyplomacja
gospodarcza istotnym instrumentem
wsparcia polskich przedsiębiorców22**

Sytuacja na rynkach rolnych24

Summary32

Biuletyn
Informacyjny KOWR
ISSN 1233-2437
nakład 8000 egz.

Wydawca:
Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa
01-207 Warszawa
ul. Karolkowa 30

Redakcja:
Departament Rozwoju Rynku
Wydział Wydawnictw
tel. 22 376-71-14
faks 22 376-70-51
e-mail: biuletyn@kowr.gov.pl

Wydrukowano na papierze certyfikowanym PEFC

Wydawnictwo bezpłatne

***Szanowni Państwo,
Drodzy Czytelnicy,***

oddajemy w Państwa ręce kolejny numer „Biuletynu Informacyjnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa”. Piszemy w nim zarówno o realizowanych działaniach w ramach wsparcia rodzimego sektora rolno-żywnościowego oraz obszarów wiejskich, jak i o planach mających na celu poprawę warunków gospodarowania i życia na wsi oraz konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych.

„Biuletyn” otwiera artykuł na temat patriotyzmu konsumenckiego. To trend przybierający w Polsce na sile, bardzo ważny dla rodzimej gospodarki i polskich producentów rolnych. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa prowadzi w kilku obszarach działania promocyjno-informacyjne wspierające patriotyzm konsumenta, wykorzystując przy tym nowoczesne narzędzia marketingowe.

Naszą troską jest wiele istotnych aspektów charakterystycznych dla funkcjonowania polskiego sektora rolno-spożywczego oraz wiele wyzwań, przed którymi on stoi. Z lektury „Biuletynu” dowiedzą się Państwo między innymi o działaniach KOWR wspierających mieszkańców na terenach, na których funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne. Czterdzieści jeden nadzorowanych przez nas spółek hodowlanych Skarbu Państwa to nie tylko szansa na postęp biologiczny oraz otrzymanie wyselekcjonowanego z niezwykłą starannością materiału genetycznego wykorzystywanego do produkcji rolnej, ale także wyjątkowa i bardzo cenna baza dorobku polskiego rolnictwa.

O rozwój tego dorobku dbamy między innymi poprzez wspieranie innowacyjności w polskim sektorze rolno-spożywczym. Realizujemy wiele innowacyjnych projektów służących podniesieniu poziomu organizacyjnego i produkcyjnego polskiego rolnictwa oraz podmiotów funkcjonujących w jego otoczeniu.

Jednym z najważniejszych zadań realizowanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi i wspieranych przez KOWR jest promocja rodzimej żywności w kraju oraz za granicą. Wszędzie tam, gdzie zobaczą Państwo logo Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, towarzyszy mu hasło „Polska smakuje”. Wsparcie spożycia, rozpoznawalności i konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych jest niezwykle ważne. To szansa ekonomicznego rozwoju gospodarstw rodzinnych. Kupujący produkty prosto od rolnika otrzymują towary o wyjątkowych walorach zdrowotnych i smakowych, przygotowane według tradycyjnych i regionalnych receptur zachowywanych od pokoleń.

Wspierając patriotyzm konsumencki w naszym kraju, nie zapominamy o promocji żywności poza jego granicami, gdyż dalszy rozwój polskiego sektora rolno-spożywczego w dużym stopniu zależy od możliwości zwiększania eksportu. W trudnym procesie wprowadzania i utrzymania oferty na rynkach zagranicznych rodzime przedsiębiorstwa potrzebują i oczekują wsparcia administracji publicznej. Dzięki organizowanym przez KOWR wystąpieniom targowym oraz misjom handlowym w trakcie międzynarodowych targów na całym świecie polska żywność jest coraz bardziej doceniana, a jej wywóz systematycznie rośnie.

*Życzę przyjemnej lektury
Grzegorz Pięta*

p.o. Dyrektor Generalny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

Kreowanie mody na patriotyzm konsumencki

Preferowanie rodzimych produktów rolno-spożywczych przy podejmowaniu decyzji zakupowych jest w polskim społeczeństwie zauważalnym trendem. Aby podtrzymać tę tendencję i kreować dalszy wzrost popytu oraz modę na polskie produkty na rynku krajowym, bardzo istotne są działania informujące, jak ważny dla gospodarki i polskiego producenta rolnego jest patriotyzm konsumencki, ekonomiczny, gospodarczy oraz kulinarny.

Kształtowanie patriotyzmu konsumenckiego ma kluczowe znaczenie zwłaszcza wobec postępującego procesu globalizacji, liberalizacji handlu, zaawansowanej integracji pośredników oraz sprzedawców w łańcuchu dostaw żywności, zmian preferencji zakupowych, jak również rosnącej konkurencji na rynku krajowym, unijnym oraz rynku światowym. Jest ono ważne również dla funkcjonowania krajowego rolnictwa i przemysłu rolno-żywnościowego, gdyż wpływa na dochodowość produkcji i kondycję finansową podmiotów funkcjonujących w tych sektorach

gospodarki narodowej, a także ma wpływ na rynek pracy.

Duże znaczenie mają działania promocyjne oraz informacyjne administracji publicznej, a także formy aktywności prywatnych podmiotów i konsumentów wspierające oraz pobudzające preferowanie zakupu produktów rodzimego pochodzenia. Ocenia się, że w sytuacji, w której konsumenci w procesie zakupowym nie kierują się już tylko marką produktu (która w pewnej mierze jest gwarantem jego jakości), znakowanie opakowań i oznaczanie kraju pochodzenia żywności nieprzetworzonej stają się jednymi z czynników decydujących o tym, czy konsumenci wybiorą dany produkt. Należy jednak zauważyć, że niekiedy identyfikacja polskiego produktu może sprawiać trudności, gdyż w sprzedaży występują produkty bez jednoznacznych oznaczeń miejsca produkcji. Aby pobudzać patriotyzm konsumencki, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wdrożyło nowe regulacje dotyczące dobrowolnego znakowania produktów spożywczych informacją „Produkt polski” wraz z określeniem wzoru znaku.

KOWR we współpracy z MRiRW przeprowadził telewizyjną kampanię informacyjną, której celem było zwiększenie świadomości konsumentów na temat oznaczenia „Produkt polski”.

Zgodnie z założeniami „Strategii promocji żywności Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi”

silna marka polskich produktów żywnościowych jest budowana w kraju i za granicą pod wspólnym hasłem/znakiem „Polska smakuje”/„Poland tastes good” oraz w oparciu o ogólny i wspólny przekaz, że polska żywność jest: wysokiej jakości, naturalna oraz smaczna. Żywność wysokiej jakości została także zidentyfikowana w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” jako jeden z 10 sektorów strategicznych polskiej gospodarki, zapewniający zwiększenie wartości dodanej branży rolno-spożywczej i jej konkurencyjności.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa prowadzi aktywną promocję polskich produktów rolno-spożywczych oraz wspiera patriotyzm konsumencki na rynku krajowym głównie przez realizację dwóch zadań ustawowych. Pierwsze to zadania określone w ustawie o KOWR, tj. działania promocyjne i informacyjne mające na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych. KOWR obsługuje także branżowe fundusze promocji produktów rolno-spożywczych, które zostały utworzone w celu wspierania marketingu rolnego, wzrostu spożycia oraz wzmocnienia wizerunku polskich produktów rolno-spożywczych.

Głównym celem działań promocyjno-informacyjnych prowadzonych przez KOWR na rynku krajowym jest popularyzacja żywności wysokiej jakości wytwarzanej w ramach uznawanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi systemów jakości oraz oznaczeń (w tym żywności regionalnej, tradycyjnej i ekologicznej), zwiększenie spożycia żywności produkowanej w kraju, a przez to wzrost konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych.

Działania prowadzone przez KOWR są realizowane w oparciu o wykorzystanie znaku graficznego/hasła „Polska smakuje”, co jest odpowiedzią na konieczność zbudowania jednej rozpoznawalnej dla konsumentów marki polskiej żywności. Działania na poziomie ogólnopolskim i regionalnym realizowane są w dwóch obszarach.

Pierwszy obszar dotyczy działań skierowanych do konsumentów, których celem jest łączenie ich potrzeb w zakresie nabywania wysokojakościowych produktów rolno-spożywczych z określonymi producentami żywności, a także wspieranie trendu kupowania polskiej żywności (w tym w ramach rolniczego handlu

detalicznego – RHD). W tym celu kontynuowana jest kampania promocyjna pod nazwą „Polska smakuje”, skutecznie łącząca konsumentów z producentami żywności. Wszystkie działania realizowane zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak i regionalnym mają za zadanie zwiększenie dostępności oferty produktów spożywczych wytwarzanych w ramach uznawanych przez MRiRW systemów jakości i oznaczeń żywności oraz produktów prosto od rolnika, a także zwiększanie dostępności do regionalnej kuchni poprzez promocję działalności kół gospodyń wiejskich w zakresie przygotowywanych przez nie regionalnych potraw.

KOWR, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom konsumentów, opracował stronę internetową www.polskasmakuje.pl i aplikację „Polska smakuje”, które zapewniają dostęp do informacji o regionalnych i ekologicznych produktach spożywczych, wytwarzanych w ramach systemów jakości i bezpośrednio sprzedawanych przez rolników. Za pomocą tych narzędzi można sprawdzić, którzy producenci znajdują się w najbliższej okolicy, wyszukiwać konkretne produkty, a także sprawdzać co i gdzie w danym regionie można nabyć. Zawierają one także informacje o wydarzeniach związanych z rolnictwem. Na stronie i w aplikacji, według stanu na koniec maja 2019 r., znajdowało się 710 producentów żywności i rolników oraz 6,2 tys. polskich produktów regionalnych, tradycyjnych, ekologicznych oraz certyfikowanych, z czego 1,3 tys. posiadało oznaczenie „Produkt polski”.

Drugi obszar dotyczy komunikacji z beneficjentami i przedstawicielami sektora rolnego poprzez organizowanie: spotkań, warsztatów, wykładów i prezentacji służących podnoszeniu wiedzy i kompetencji producentów żywności oraz rolników w zakresie nowoczesnych działań promocyjnych i skutecznego dotarcia do klientów. KOWR – wykorzystując swoje struktury terenowe i szeroki wachlarz nowoczesnych narzędzi komunikacji marketingowej oraz korzystając ze wsparcia specjalistów z różnych dziedzin – prowadzi działania promujące jakość polskich produktów rolno-spożywczych podczas wydarzeń lokalnych i ogólnopolskich (szczególnie tych, które są poświęcone promocji polskiej żywności, a także zapewniają konsumentom większą dostępność do ekologicznych, lokalnych i regionalnych produktów wysokiej jakości).

Ponadto KOWR zachęca inne branżowe podmioty niekomercyjne (organizacje zrzeszające m.in. rolników, przetwórców, producentów) do korzystania i zamieszczania logotypu „Polska smakuje” w ich działaniach promocyjnych oraz informacyjnych, a producentów obecnych na www.polskasmakuje.pl – do korzystania ze znaku „Jestem wystawcą Polska smakuje”.

Jedną z ciekawszych inicjatyw pobudzających patriotyzm konsumencki i konsumpcję produktów regionalnych oraz tradycyjnych jest organizowany corocznie przez KOWR – pod patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi – ogólnopolski konkurs Kół Gospodyń Wiejskich pn. „Bitwa Regionów”. Celem projektu jest promowanie regionalnych potraw przygotowanych z polskich produktów. Do piątej edycji „Bitwy Regionów” zgłosiły się aż 784 Koła Gospodyń Wiejskich z całego kraju.

Od wejścia Polski do Unii Europejskiej prowadzone są także działania przybliżające konsumentom oraz producentom rolnym w Polsce tematykę unijnych i krajowych certyfikowanych systemów jakości¹. Działalność informacyjno-promocyjną w tym zakresie prowadzi m.in. KOWR, który poprzez wdrażanie dwóch poddziałań w ramach działania delegowanego z agencji płatniczej (ARiMR) pn. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020², wspiera przystępowanie do systemów jakości przez producentów rolnych oraz inicjatywy informacyjne i promocyjne realizowane przez grupy producentów na rynku wewnętrznym w zakresie certyfikowanych produktów żywnościowych wysokiej jakości.

W unijnych systemach jakości Polska posiada obecnie 42 produkty zarejestrowane jako „Chro-

nione Nazwy Pochodzenia”, „Chronione Oznaczenia Geograficzne” oraz „Gwarantowane Tradycyjne Specjalności”, w tym: miody, sery, owoce i warzywa, mięso i wędliny, pieczywo i wyroby cukiernicze oraz ryby. Produkcja żywności w systemach jakości jest jednym z czynników wpływających na rozwój obszarów wiejskich oraz przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy i poprawy dochodowości producentów rolnych, a także chroni dziedzictwo kulturowe wsi, co zwiększa atrakcyjność terenów wiejskich oraz wpływa na rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej.

MRiRW prowadzi także „Listę Produktów Tradycyjnych”, na której znajduje się blisko 1,9 tys. produktów rolnych, środków spożywczych lub napojów spirytusowych, w tym także produkty wytwarzane w systemach jakości.

Institucje administracji publicznej, takie jak Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, z pełnym zaangażowaniem prowadzą aktywne działania promocyjno-informacyjne wspierające patriotyzm konsumencki. Jednak to głównie od konsumentów zależy, jakie oraz gdzie nabywają produkty rolno-spożywcze.

Z badań dotyczących zachowań konsumentów wynika, że Polacy coraz częściej chcą kupować krajowe produkty oraz wspierać polskich producentów rolnych i rodzime przedsiębiorstwa. Dlatego tak istotne są dalsze wzmożone i zintegrowane działania, we współpracy ze wszystkimi uczestnikami rynku rolno-żywnościowego, mające na celu utrwalenie postaw konsumenckich, propagowanie polskich marek, ujednoczenie oznaczeń dla polskich produktów, a także budowanie marki własnej przez polskich producentów poprzez dbałość o wysoką jakość produktów oraz kooperację.

Moda na patriotyzm konsumencki, czyli postawę polegającą na wyborze i zakupie produktów rodzimego pochodzenia, jest więc trendem pożądanym, a efekty promocji walorów jakościowych i smakowych polskiej żywności są już widoczne. Badania konsumenckie wskazują, że dla siedmiu na dziesięciu Polaków wystarczającą zachętą do zakupu danego produktu jest to, że pochodzi on z Polski.

¹ Produkty rolno-spożywcze mogą być wytwarzane w ramach następujących unijnych systemów jakości: „Chroniona Nazwa Pochodzenia”, „Chronione Oznaczenie Geograficzne”, „Gwarantowana Tradycyjna Specjalność”, „Rolnictwo Ekologiczne” oraz „Ochrona nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych wyrobów winiarskich”. Natomiast uznanymi przez MRiRW krajowymi systemami jakości żywności wysokiej jakości są: „Integrowana Produkcja Roślin”, „Jakość Tradycja”, „Quality Meat Program” (QMP), „Pork Quality System” (PQS), „Quality Assurance for Food Products” (QAFF).

² Poddziałanie „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” i poddziałanie „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”.

Anna Dorota Gut
p.o. Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w 2018 roku

Zadaniem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa jest wdrażanie i stosowanie instrumentów wsparcia, aktywnej polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich w interesie polskich rolników oraz podmiotów funkcjonujących w sektorze rolno-żywnościowym.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa kontynuował w 2018 r. realizację zadań w zakresie gospodarowania mieniem Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (WRSP) określone w ustawie o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa¹ oraz ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa², a także w innych przepisach i dokumentach wyznaczających kierunki i zakres działania KOWR na rzecz prywatyzacji mienia rolnego Skarbu Państwa oraz realizacji założeń polityki społeczno-gospodarczej państwa.

Zadania realizowane przez KOWR dotyczyły m.in.: tworzenia oraz poprawy struktury obszarowej gospodarstw rodzinnych, tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego Zasobu WRSP, restrukturyzacji oraz prywatyzacji mienia Skarbu Państwa użytkowanego na cele rolne, obrotu nieruchomości i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa użytkowanymi na cele rolne.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. w Zasobie WRSP znajdowały się nieruchomości o powierzchni 1369 tys. ha, z tego: 1024 tys. ha w dzierżawie (75% wszystkich gruntów pozostających w Zasobie WRSP), 53 tys. ha w wieczystym użytkowaniu (4%), 19 tys. ha w trwałym zarządzie (1%), 29 tys. ha w innym zagospodarowaniu (2%), 207 tys. ha pozostające do rozdysponowania (15%) oraz 37 tys. ha tzw. obce w Zasobie WRSP (3%)³.

W 2018 r. przeprowadzono 36,8 tys. przetargów, z tego 28,5 tys. przetargów na sprzedaż i 8,3 tys. przetargów na dzierżawę. W przetargach tych zaoferowano do nabycia 16,8 tys. ha oraz 52,8 tys. ha do dzierżawy. Rozstrzygnięto 4,5 tys. przetargów na sprzedaż 2,6 tys. ha oraz 6,1 tys. przetargów na dzierżawę 45,3 tys. ha. OT KOWR w 2018 r. wydzierżawiły 40,4 tys. ha gruntów, a z Zasobu WRSP sprzedano nieruchomości o łącznej powierzchni 3,4 tys. ha (z tego 0,9 tys. ha – bez przetargu i 2,5 tys. ha – w trybie przetargowym). Podstawowym kierunkiem rozdysponowania nieruchomości Zasobu WRSP było ich wykorzystanie na cele rolnicze.

KOWR oferował także nieruchomości rolne z Zasobu WRSP na cele inwestycyjne, przeznaczono-

prawa przeszły w zarząd lub na własność innych podmiotów, lecz nie zostały jeszcze protokolarnie przejęte. W powierzchni tej dominują grunty pokryte wodami płynącymi, fizycznie nieprzejęte jeszcze z Zasobu przez regionalne zarządy gospodarki wodnej i marszałków województw.

1 Ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2018 r. poz. 1154).

2 Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2018 r. poz. 91, z późn. zm.).

3 „Obce” grunty w Zasobie WRSP – grunty, które z mocy

ne zarówno pod: inwestycje typu „greenfield”, parki technologiczne i przemysłowe, centra logistyczne, usługowe, handlowe oraz biznesowe, jak i nowoczesne osiedla mieszkaniowe. Nieruchomości Zasobu WRSP przyczyniały się także do realizacji „Narodowego Programu Mieszkaniowego”. Oferta KOWR obejmowała również obiekty zabytkowe – zespoły dworskie i pałacowo-parkowe – jak też grunty, które posiadają pokłady złóż kopalin, oraz nieruchomości, które kwalifikują się pod budowę elektrowni wiatrowych.

KOWR wspierał rozwój Polski lokalnej i wpływał na trwałe podnoszenie warunków oraz komfortu życia ludności na obszarach wiejskich i miejsko-wiejskich m.in. poprzez nieodpłatne przekazywanie nieruchomości na rozwój infrastruktury o charakterze publicznym. Ważną działalnością była współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego polegająca na nieodpłatnym przekazywaniu gruntów i mienia Zasobu WRSP na realizację zadań własnych, m.in. w zakresie: wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji publicznej, kultury oraz sportu.

W 2018 r. udzielono również 21 mln zł bezwrotnej pomocy finansowej na remont infrastruktury technicznej przekazanej nieodpłatnie na rzecz gmin lub spółdzielni mieszkaniowych.

KOWR udzielał ulg w spłacie należności z powodu niekorzystnych zjawisk atmosferycznych (suszy), przede wszystkim na podstawie wniosków o umorzenie/ obniżenie czynszu dzierżawnego. Ogólna kwota zastosowanej ulgi, wg stanu na 31 grudnia 2018 r., wyniosła 35,9 mln zł (17% łącznej kwoty należności objętej wszystkimi złożonymi do OT KOWR wnioskami), z tego: 21 mln zł dotyczyło ulg w zakresie odroczenia z tytułu nabycia mienia (nieruchomości rolnej) z Zasobu WRSP, 3,6 mln zł dotyczyło ulg w zakresie umorzenia/obniżenia czynszu dzierżawnego, 1,3 mln zł dotyczyło ulg odnośnie do odroczenia czynszu dzierżawnego.

W 2018 r. KOWR kontynuował również realizację zadań określonych w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego związanych z: poprawą struktury obszarowej gospodarstw rolnych, przeciwdziałaniem nadmiernej koncentracji nieruchomości rolnych oraz zapewnieniem prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach. Działania

w zakresie kształtowania ustroju rolnego dotyczą nieruchomości rolnych na rynku prywatnym (transakcje dotyczące obrotu nieruchomościami rolnymi – poza wyjątkami określonymi w ustawie – objęte są kontrolą państwa) oraz akcji i udziałów w spółkach posiadających nieruchomości rolne.

W 2018 r. do OT KOWR wpłynęło łącznie 19,9 tys. wniosków o wyrażenie zgody na nabycie nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni 55,5 tys. ha. OT KOWR wydały ogółem 18,6 tys. decyzji administracyjnych, które dotyczyły nieruchomości rolnych o powierzchni 50,8 tys. ha (w tym 17,2 tys. decyzji pozytywnych dla nieruchomości o powierzchni 43,9 tys. ha). W 2018 r. do OT KOWR wpłynęło także:

- 1,3 tys. warunkowych umów sprzedaży dotyczących nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni 6,5 tys. ha, w stosunku do których KOWR przysługiwało prawo pierwokupu na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego,
- 221 zawiadomień dotyczących nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni 644 ha, w stosunku do których KOWR przysługiwało prawo nabycia na podstawie art. 4 ust. 1 ww. ustawy.

W 2018 r. KOWR złożył 28 oświadczeń o skorzystaniu z prawa pierwokupu w stosunku do nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni około 675 ha.

Od spółek prawa handlowego, które są właścicielami nieruchomości rolnych, wpłynęło do OT KOWR ponad 2,9 tys. zawiadomień, z tego: 2,8 tys. zawiadomień dotyczyło sprzedaży udziałów/akcji (na łączną kwotę około 1,4 mld zł), tj. przypadków, w których KOWR przysługiwało prawo pierwokupu udziałów/akcji (art. 3a ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego), 81 zawiadomień dotyczyło nabycia udziałów/akcji (na kwotę ogółem 844 mln zł), tj. przypadków, w których KOWR przysługiwało prawo nabycia udziałów/akcji (art. 4 ust. 6 ww. ustawy).

W 2018 r. KOWR złożył 926 oświadczeń o skorzystaniu z prawa pierwokupu akcji na łączną kwotę ponad 30 mln zł.

Do OT KOWR wpłynęły również 34 żądania zbywców o nabycie nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni 600 ha. Na podstawie art. 2a ust. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego nabytych zastało przez KOWR 11 nieruchomości rolnych o powierzchni ponad 145 ha, za kwotę ponad 3 mln zł. KOWR sprawował także nadzór nad spełnianiem przez nabywców nieruchomości rolnych

zobowiązań określonych w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego.

W 2018 r. KOWR wykonywał prawa z udziałów i akcji oraz sprawował nadzór właścicielski nad działalnością 48 spółek, z tego: 41 spółek hodowli roślin i zwierząt⁴, ELEWARR Sp. z o.o. (świadczącej przede wszystkim usługi skupu, przechowywania) oraz 6 spółek w ramach wykonywania ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.

Spółki hodowlane odgrywają wiodącą rolę w kreowaniu i upowszechnianiu postępu biologicznego w polskim rolnictwie, który jest uważany za najważniejszy czynnik oddziałujący na wzrost efektywności rolniczej, zarówno z punktu widzenia wzrostu ilości, jak i jakości produktów rolnych. Spółki dysponują wartościowym materiałem genetycznym roślin i zwierząt gospodarskich. Stanowi on bazę dla osiąganego postępu biologicznego, który w postaci nowych odmian roślin oraz kolejnych pokoleń zwierząt hodowlanych, dostępny jest dla krajowego rolnictwa.

Spółki hodowli roślin KOWR oferują rolnikom najwyższej jakości materiał siewny polskich odmian: zbóż, roślin bobowatych, ziemniaków, buraków cukrowych, buraków pastewnych, traw oraz warzyw i kwiatów. W 2018 r. w spółkach hodowli roślin ogrodniczych hodowla twórcza prowadzona była w 14 taksonach, a do rejestru odmian wpisano 12 nowych odmian. W grupie roślin rolniczych prowadzono hodowlę w 34 taksonach, a do rejestru odmian wpisano 12 odmian. W badaniach rejestrowych znajdowały się 142 odmiany roślin rolniczych i 13 odmian roślin warzywnych. Hodowla zachowawcza prowadzona była dla 39 taksonów warzyw oraz 44 taksonów roślin rolniczych. Własnością spółek było 320 odmian roślin rolniczych i 371 odmian roślin warzywnych. Spółki odgrywają dominującą rolę w hodowli roślin w Polsce – posiadają 48,2% odmian roślin rolniczych i 59,5% odmian roślin warzywnych, pochodzących z krajowej hodowli, wpisanych do Rejestru Odmian.

Podstawowym celem pracy hodowlanej prowadzonej w nadzorowanych przez KOWR spółkach zajmujących się hodowlą zwierząt była produkcja materiału zarodkowego dla doskonalenia populacji masowej zwierząt gospodarskich. Doskonalenie ras zwierząt gospodarskich prowadzone było zgodnie z wewnętrznymi programami hodowli

4 Ze względu na wiodący kierunek hodowli, rodzaj prowadzonych prac hodowlanych wydzielono 3 grupy spółek – hodowli roślin (8 spółek), hodowli zwierząt (19), hodowli koni i stada ogierów (14).

opracowanymi w oparciu o krajowe programy doskonalenia ras: bydła, trzody chlewnej, owiec oraz koni. W 2018 r. hodowlę bydła mlecznego prowadziło 36 spółek, w których na koniec grudnia utrzymywano 27 tys. krów. Hodowla świń prowadzona była w 3 spółkach, w których znajdowało się 358 loch. Hodowla owiec i produkcja owczarska prowadzona była w 5 spółkach – średnia liczba matek w ciągu roku wyniosła 1,4 tys. szt. Hodowlę koni prowadziło 14 spółek i 6 zakładów. Na 31 grudnia 2018 r. łączna liczba koni wynosiła 2,8 tys. szt., w tym 2,4 tys. koni hodowlanych. Spółki hodowały 9 ras koni.

Jednym z kluczowych zadań KOWR w 2018 r. było wspieranie rozwoju polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych oraz promocja i zwiększanie konkurencyjności polskiej żywności w kraju i na świecie. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa był główną instytucją wdrażającą instrumenty polityki promocji w sektorze rolno-spożywczym. Silna marka polskich produktów żywnościowych była w 2018 r. budowana w kraju i za granicą pod wspólnym hasłem/znakiem „Polska smakuje” („Poland tastes good”) oraz w oparciu o ogólny i wspólny przekaz, że polska żywność jest: wysokiej jakości, naturalna oraz smaczna. Zgodnie z zapisami ustawowymi KOWR uczestniczył w realizacji działań wspierających promocję produktów rolno-spożywczych w kraju oraz za granicą, prowadząc je w kilku obszarach:

1) kontynuował udzielanie wsparcia organizacjom branżowym i międzybranżowym w zakresie realizacji 11 programów promocyjnych i/lub informacyjnych na 4 kontynentach w ramach mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”⁵. Łącznie w 2018 r. organizacje złożyły 21 wniosków o dofinansowanie, a KOWR wystawił zlecenia płatności dla agencji płatniczej (ARiMR) na kwotę 24,4 mln zł;

2) w ramach wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą KOWR zorganizował dla polskich przedsiębiorców

5 „Niezwykłe właściwości zwykłych owoców”, „Soki i musy – witaminy w wygodnej formie”, „EkoEuropa – jakość i tradycja”, „Zasmakuj w Europie”, „Pokochaj olej rzepakowy”, „Smaki Europy – jakość i tradycja”, „Makarony Europy”, „Rozsmakuj się w Europie”, „Europejski drób – w jakości siła”, „Czas na jabłka z Europy”, „Mięso o europejskiej jakości”.

22 działania promocyjno-informacyjne obejmujące organizację stoisk narodowych na targach i/lub misji handlowych w następujących 19 krajach: w Japonii, Algierii, Chinach, Indiach, Tajwanie, Wietnamie, Indonezji, Egipcie, Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Korei Południowej, Republice Południowej Afryki, Tajlandii, Meksyku Kanadzie, Niemczech, Singapurze, Nigerii, we Francji i Włoszech.

KOWR zaangażował się w obchody 100-lecia niepodległości Polski, organizując lub współorganizując szereg przedsięwzięć promocyjnych poza granicami kraju. Zorganizował misję przyjazdową 24 zagranicznych kontrahentów (ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich, z Mongolii, Iranu, Indii, Mołdawii, Ukrainy, Chin i Hongkongu), 16 zagranicznych dziennikarzy branży rolno-spożywczej (z: RPA, Chin, ZEA, Indii i Wietnamu) oraz misję blogerek kulinarnych z Dubaju. Zaangażował się także w realizację wizyty dziennikarzy telewizji z Kantonu z Chin. Prowadzono bieżącą współpracę międzynarodową z podmiotami zagranicznymi (prywatnymi i publicznymi rangi agencji rządowych lub ministerstw i placówkami dyplomatycznymi) oraz polskimi placówkami za granicą i Zagranicznymi biurami Handlowymi;

3) KOWR kontynuował realizację branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych w zakresie projektu systemowego „Promocja gospodarki w oparciu o polskie marki produktowe Marka Polskiej Gospodarki – Brand”, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR). Program realizowany był na rynkach 7 krajów, tj.: w Chinach, Indiach, Wietnamie, Republice Południowej Afryki, Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Niemczech oraz we Francji;

4) KOWR prowadził intensywne działania promocyjno-informacyjne na poziomie ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym w celu popularyzacji żywności wytwarzanej w ramach uznawanych przez MRiRW systemów jakości i oznaczeń, w tym żywności regionalnej, tradycyjnej i ekologicznej.

Kontynuowano rozpoczętą w poprzednich latach kampanię promocyjną pod nazwą „Polska smakuje”, której zadaniem było skuteczne łączenie konsumentów z producentami żywności. Głównymi narzędziami, które zapewniały dostęp do informacji o regionalnych i ekologicznych produktach spożywczych wytwarzanych w ramach systemów

jakości i bezpośrednio sprzedawanych przez rolników, były strona internetowa www.polskasmakuje.pl oraz aplikacja „Polska smakuje”. Na stronie oraz w aplikacji na koniec grudnia 2018 r. znajdowało się około 450 producentów żywności i rolników oraz ponad 4 tys. polskich produktów regionalnych, tradycyjnych, ekologicznych oraz certyfikowanych;

5) KOWR obsługiwał 9 funduszy promocji produktów rolno-spożywczych, utworzonych w celu wspierania marketingu rolno-spożywczego, wzrostu spożycia oraz wzmocnienia wizerunku polskich produktów rolno-spożywczych. Łączne wpływy na rachunki funduszy wyniosły 58,6 mln zł, a wydatki na działania finansowane i/lub współfinansowane z funduszy promocji – 46,5 mln zł;

6) KOWR wdrażał poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” oraz poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” w ramach działania 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Agencji płatniczej wystawiono ogółem 1,8 tys. zleceń płatności na kwotę 16,5 mln zł.

Zadaniem KOWR było również wsparcie i prowadzenie działań innowacyjnych oraz rozwojowych zorientowanych na: rolnictwo, przemysł spożywczy, odnawialne źródła energii oraz obszary wiejskie. W 2018 r. zawarto porozumienie o współpracy z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBR), a także realizowano następujące projekty:

- „Platforma Żywnościowa” – celem projektu wdrażanego w ramach „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” i „Planu dla wsi” MRiRW jest uruchomienie elektronicznej platformy sprzedażowej dla produktów rolno-spożywczych,
- „Opracowanie systemu monitorowania marnowanej żywności i efektywnego programu racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności”,
- uruchomiono pożyczki na wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich i działań innowacyjnych,
- opracowano koncepcję wykorzystania tele-detekcji satelitarnej w rolnictwie, zgodnie z którą zakładana jest realizacja pilotażowego projektu badawczo-rozwojowego.

W 2018 r. kontynuowano zadanie dotyczące sprzedaży interwencyjnej odtłuszczonego mleka w proszku zakupionego w latach 2015–2017. Odbyło się 14 przetargów. Przedsiębiorcy złożyli 280 ofert, a KOWR zawarł z przedsiębiorcami 76 umów. Zrealizowano w całości lub częściowo 60 umów na sprzedaż 30,8 tys. ton OMP o wartości 159,7 mln zł. Na koniec grudnia 2018 r. KOWR posiadał w 8 magazynach 8,2 tys. ton OMP. W 2018 r. KOWR wystawił ARiMR faktury z tytułu kosztów przechowywania OMP na kwotę 10,7 mln zł.

Realizowano mechanizm WPR „Wsparcie rynku produktów pszczelich” w oparciu o zatwierdzony przez Komisję Europejską „Krajowy Program Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2016/17; 2017/18; 2018/19”. Udzielano pomocy finansowej w sektorze pszczelarskim, służącej poprawie warunków produkcji i zbytu miodu oraz jakości produktów pszczelich. W sezonie pszczelarskim 2017/2018 rozliczono 389 projektów i za pośrednictwem agencji płatniczej wypłacono beneficjentom 24,5 mln zł. Pomoc trafiła do prawie 36 tys. pszczelarzy. Na realizację działań w sezonie 2018/2019 złożono do KOWR 377 projektów, głównie dotyczących zakupu: sprzętu pszczelarskiego, leków do zwalczania warrozy oraz pszczoł.

W 2018 r. trwały końcowe prace nad projektem ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne oraz nad uruchomieniem wsparcia polegającego na przejęciu przez KOWR długu powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej pod warunkiem przeniesienia własności całości albo części nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa.

Na rynku mleka KOWR prowadził „Rejestr pierwszych podmiotów skupujących surowe mleko krowie” i monitorował ilości mleka dostarczonego do pierwszych podmiotów skupujących oraz wymierzał kary pieniężne za nieterminowe przekazywanie przez podmioty informacji miesięcznej o ilości skupionego. Na 31 grudnia 2018 r. w rejestrze wpisane były 322 podmioty. W 2018 r. do pierwszych podmiotów skupujących dostarczono łącznie 11 960,2 mln kg mleka. KOWR skontrolował 136 pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie. Kontynuowano także działania związane z rozliczeniem roku kwotowego 2013/2014 i 2014/2015.

KOWR prowadził ewidencję producentów i przedsiębiorców wyrabiających wino z winogron pozyskanych z upraw winorośli położonych na terytorium Polski, przeznaczone do wprowadzenia

do obrotu, a także gromadził dane obejmujące m.in. zapasy wina, ilości wina wprowadzone do obrotu, a także wielkość zbiorów winogron i produkcji wina. Według stanu na 31 lipca 2018 r. (tj. w ostatnim dniu roku gospodarczego 2017/2018) w ewidencji prowadzonej przez Dyrektora Generalnego KOWR wpisanych było 201 producentów lub przedsiębiorców niebędących producentami, wyrabiających wino z winogron pozyskanych z upraw winorośli położonych na terytorium Polski, którzy uprawiali winogrona na powierzchni 332 ha. Do 31 grudnia 2018 r. do przedmiotowej ewidencji na rok gospodarczy 2018/2019 wpisanych zostało 230 producentów lub przedsiębiorców niebędących producentami, którzy uprawiali winogrona przeznaczone do wyrobu wina na powierzchni 393,45 ha.

Monitorowany był rynek biokomponentów i biopaliw ciekłych, produkcja biopłynów oraz produkcja biogazu rolniczego, a także prowadzono ewidencję mikroinstalacji biogazu rolniczego. Na koniec grudnia 2018 r. w rejestrze wytwórców biogazu rolniczego było ujętych 96 biogazowni rolniczych o łącznej zainstalowanej mocy 101,8 MW energii elektrycznej. W 2018 r. do wytworzenia 303,6 mln m³ biogazu rolniczego, z którego wyprodukowano 638,4 GWh energii elektrycznej, zużyto ponad 4 mln ton surowców. Wytworzono także 881,3 tys. ton estrów metylowych, 204,7 tys. ton bioetanolu oraz 261 ton biowęglowodorów ciekłych.

W ramach wsparcia działań na rzecz odnawialnych źródeł energii prowadzono prace nad uruchomieniem cyklu bezpłatnych szkoleń dla rolników, mieszkańców wsi oraz przedsiębiorców z sektora rolno-spożywczego poświęconych zagadnieniom wykorzystania OZE.

KOWR kontynuował zadania dotyczące monitorowania krajowej uprawy tytoniu oraz produkcji i zbytu surowca tytoniowego, a także sprawowania nadzoru nad tymi uprawami. Mechanizm ma na celu m.in. wyeliminowanie dopływu surowca tytoniowego krajowej produkcji do nielegalnych wytwórni wyrobów tytoniowych nieodprowadzających należnych podatków do budżetu państwa. Na koniec grudnia 2018 r. zarejestrowanych było 4,9 tys. producentów surowca tytoniowego.

Prowadzono działania kontrolne dotyczące obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych. Do końca grudnia 2018 r. do OT KOWR wpłynęło 28 zawiadomień o podejrzeniu naruszenia przepisów dotyczących obowiązku za-

wierania umów. Jednocześnie KOWR poddał szczególnej analizie i kontroli rynek owoców miękkich, w ramach której przeprowadzono kontrole u podmiotów dokonujących skupu owoców miękkich.

W zakresie realizacji mechanizmów regulujących handel zagraniczny z krajami spoza UE w 2018 r. KOWR wydał 897 pozwoleń/wyciągów z pozwoleń na przywóz/wywóz 242,5 tys. ton i 72,1 tys. hektolitrów⁶ produktów rolno-spożywczych z/do krajów pozaunijnych (z tego: 709 na przywóz oraz 188 na wywóz) w ramach:

- przywozu bez preferencji – 558 pozwoleń (na 109,5 tys. ton produktów rolno-spożywczych i 72,1 tys. hektolitrów),
- wywozu bez refundacji – 173 pozwolenia (na 2,3 tys. ton),
- kontyngentów przywozowych – 119 pozwoleń/wyciągów (na 118,1 tys. ton),
- przywozu preferencyjnego (po obniżonych stawkach celnych) – 32 pozwolenia (na 11,6 tys. ton),
- kontyngentu wywozowego – 15 pozwoleń/wyciągów (na 0,9 tys. ton).

W 2018 r., w ramach poszczególnych mechanizmów, zostało rozliczonych 971 pozwoleń/wyciągów z wydanych pozwoleń (w tym z lat ubiegłych) na łączną ilość 356,7 tys. ton (z tego: 809 na przywóz oraz 162 na wywóz).

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. KOWR administrował przywozem preferencyjnym na rynku ryżu i 153 kontyngentami taryfowymi na rynkach: zbóż, ryżu, cukru, olejów i tłuszczów, lnu i konopi, alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego, świeżych owoców i warzyw, przetworzonych owoców i warzyw, mleka i przetworów mlecznych, wołowiny i cielęciny, wieprzowiny oraz drobiu, jaj i albumin.

W ramach administrowania „Programem dla szkół”, wspierającym konsumpcję owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych oraz promującym wśród dzieci zdrowe nawyki żywieniowe, w roku szkolnym 2017/2018 i do końca I semestru roku szkolnego 2018/2019 udostępniono około 456 mln porcji owocowo-warzywnych i mlecznych. W I semestrze roku szkolnego 2018/2019 w programie uczestniczyło 12,7 tys. szkół podstawowych oraz 1,85 mln dzieci. OT KOWR wystawiły

dla agencji płatniczej zlecenia płatności na łączną kwotę 264,3 mln zł. Aby wesprzeć szkoły w realizacji działań edukacyjnych, KOWR przygotował pakiet materiałów edukacyjnych. Prowadzono także szereg działań promocyjnych dotyczących propagowania wiedzy o „Programie dla szkół” i zdrowym odżywianiu.

W 2018 r. KOWR realizował również zadania dotyczące niezwykle ważnego ze społecznego punktu widzenia Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020. Program ma na celu dystrybucję żywności wśród najuboższych osób w kraju.

Za dostarczone artykuły spożywcze, dofinansowanie projektu z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz na dofinansowanie projektów z tytułu kosztów środków towarzyszących KOWR wypłacił w 2018 r. łącznie 393,1 mln zł. W ramach realizacji Podprogramu 2017 odbiorcom końcowym przekazano ponad 69 tys. ton artykułów spożywczych w postaci 7,8 mln paczek żywnościowych i 2,1 mln posiłków. Pomoc żywnościową otrzymało ogółem 1,39 mln osób.

Pracownicy KOWR przeprowadzili 3,4 tys. kontroli m.in. w obszarach: zadań WPR delegowanych z ARiMR, zadań krajowych KOWR, POPŻ oraz PROW.

Ustawowym zadaniem KOWR jest także gromadzenie, analizowanie i udostępnianie informacji dotyczących sytuacji na podstawowych rynkach rolnych, a także opracowywanie i upowszechnianie informacji związanych z realizacją mechanizmów aktywnej polityki rolnej. Sporządzano cykliczne prognozy, raporty, opracowania i analizy, które były udostępniane na stronie internetowej KOWR w zakładce „Analiza”.

Podsumowując, w 2018 r. z tytułu realizacji zadań delegowanych wspólnej polityki rolnej, KOWR wystawił agencji płatniczej (ARiMR) dokumenty płatnicze na kwotę 343,4 mln zł. W ramach realizacji mechanizmów finansowanych z budżetu krajowego KOWR wypłacił 15,2 mln zł, z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych – 46,5 mln zł, a w związku z realizacją zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa – 393,1 mln zł. Wpływy z gospodarowania mieniem Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa w 2018 r. wyniosły 1,6 mld zł.

Więcej informacji w „Sprawozdaniu z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa” dostępnym na stronie www.kowr.gov.pl.

Marzena Trajer

Dyrektor Biura Analiz i Strategii KOWR

⁶ W przypadku hektolitrów pozwolenia dotyczyły przywozu alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego.

Działania **KOWR** na rzecz **społeczności** lokalnych

Samorządy lokalne są jednym z głównych beneficjentów nieodpłatnego przekazywania gruntów przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. W ubiegłym roku otrzymały one ok. 400 ha na realizację zadań własnych. KOWR przekazuje także gminom i spółdzielniom mieszkaniowym, w ramach bezzwrotnej pomocy finansowej, środki pieniężne, których wysokość w minionym roku wyniosła ponad 19 mln zł.

Jednym z zadań KOWR, wynikających z art. 24, 43 i 44 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, jest nieodpłatne przekazywanie uprawnionym podmiotom nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Beneficjentami są m.in. jednostki samorządu terytorialnego, które mogą ubiegać się o nieodpłatne przekazanie gruntów przez KOWR na realizację zadań własnych. Od początku działalności KOWR (wcześniej ANR) przekazał nieodpłatnie samorządom 58,6 tys. ha nieruchomości w całym kraju, a w 2018 r. – 400 ha. Na uzyskanych przez samorzady lokalne gruntach powstają szkoły, boiska sportowe, place zabaw, tereny rekreacyjne, jak również obiekty użyteczności publicznej: hydrofornie, studnie głębinowe, przepompownie, oczyszczalnie ścieków, drogi dojazdowe, a od 2012 r. – także nekropolie.

Nieodpłatne przekazanie gruntów może nastąpić na wniosek np. jednostki samorządowej, skierowany do właściwego oddziału terenowego KOWR. Na otrzymanych gruntach samorzady muszą realizować zadania precyzyjnie określone w umowie z KOWR. Jeśli nieruchomość w ciągu 10 lat od przekazania przez KOWR zostanie sprzedana lub zagospodarowana w inny

Gmina Zalewo (woj. warmińsko-mazurskie) nieodpłatnie otrzymała z Zasobu WRSP działkę, na której zrealizowała zadanie inwestycyjne dla mieszkańców tam byłych pracowników PGR. Realizację przedsięwzięcia umożliwiła bezzwrotna pomoc finansowa KOWR w wysokości 1,2 mln zł.

sposób niż określony w umowie, KOWR może zażądać zwrotu aktualnej wartości pieniężnej tej nieruchomości.

Poza nieodpłatnym przekazaniem gruntów Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa udziela

Dzięki dofinansowaniu z KOWR w wysokości 1,4 mln zł w gminie Jaśliśka (woj. podkarpackie) zrealizowano inwestycje w osiedlach mieszkaniowych w miejscowościach Daliowa, Szklary i Moszczańiec oraz wybudowano oczyszczalnię ścieków wraz z kanalizacją dla osiedla mieszkaniowego po byłym PGR w Woli Wyżnej.

samorządom lokalnym wsparcia finansowego. Od 1999 r. kieruje do gmin i spółdzielni mieszkaniowych środki finansowe w postaci bezzwrotnej pomocy, która do chwili obecnej przekroczyła kwotę 1 miliarda złotych. W samym 2018 r. udzielono bezzwrotnej pomocy finansowej w wysokości 21 mln zł, z czego

19 mln zł zostało wypłacone gminom i spółdzielniom mieszkaniowym. Bezzwrotna pomoc finansowa dotyczyła budowy i remontu dróg i chodników, inwestycji w zakresie infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej (sieci wodociągowe i kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody, hydrofornie) oraz remontów budynków i lokali, sieci ciepłowniczych czy kotłowni.

Cztery punkty konieczne do spełnienia przez samorządy lokalne, aby skorzystać z nieodpłatnego przekazania gruntów przez KOWR na realizację celów własnych:

1. Posiadanie aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego albo studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
2. Określenie zadania, z katalogu zadań własnych jednostki samorządu terytorialnego, na które KOWR może przekazać nieodpłatnie nieruchomości zgodnie z ustawą;
3. Wystosowanie pisemnego wniosku jednostki samorządowej do właściwego Oddziału Terenowego KOWR;
4. Precyzyjne wykorzystywanie nieruchomości zgodnie z celem, na jaki została przekazana przez KOWR.

Samorządy lokalne w całym kraju bardzo chętnie korzystają z obu form pomocy, jakie oferuje Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Twierdzą, że tylko dzięki współpracy z KOWR przeprowadzenie wielu inicjatyw jest możliwe do zrealizowania. Podkreślają również, że dzięki poczynionym inwestycjom życie społeczności lokalnych jest łatwiejsze, zwłaszcza na terenach popegeerowskich.

Najwyższe wypłaty środków bezzwrotnej pomocy finansowej w 2018 r. dotyczyły Oddziałów Terenowych KOWR w: Olsztynie – ponad 7 mln zł, Pruszczu Gdańskim – prawie 3,6 mln zł, Wrocławiu – prawie 2,7 mln zł oraz Szczecinie – 2,2 mln zł.

*Wojciech Adamczyk
Główny Specjalista
w Wydziale Medialnym
Biuro Dyrektora Generalnego KOWR*

Hodowla, nasiennictwo i uprawa roślin białkowych w spółkach nadzorowanych przez **KOWR**

Rośliny białkowe są znaczącym ogniwem w produkcji zdrowej żywności (odmiany ogólnoużytkowe i jadalne) i bardzo ważnym elementem rolnictwa ekologicznego. Stanowią doskonały przedplon dla zbóż. Oferta odmianowa roślin bobowatych spółek hodowli roślin rolniczych i ogrodniczych nadzorowanych przez KOWR jest bardzo bogata.

Rosnące zainteresowanie uprawą roślin białkowych, wynikające z wprowadzenia przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi programu białkowego, sprawiło, że spółki hodowli roślin i zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej wyszczególnione w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2018 roku (Dz.U. poz. 1525) w ostatnich latach zintensyfikowały działania w zakresie hodowli, nasiennictwa i uprawy roślin białkowych.

Rośliny te stanowią ważny element w zazielenianiu gruntów ornych. Pełnią bardzo ważną rolę w zmianowaniu, wyrażającą się poprawą struktury gleby, jej wzbogaceniem w łatwo dostępny azot pochodzący z symbiozy z bakteriami brodawkowymi, a także są źródłem pozyskiwania w gospodarstwie wartościowego i stosunkowo taniego białka do produkcji pasz wolnych od GMO. Szczególnie duży potencjał plonowania widoczny jest w nowych odmianach, o cechach ułatwiających ich uprawę, np. małe wyleganie, lepsza równomierność dojrzewania czy większa wierność w plonowaniu.

Trzy spółki hodowli roślin rolniczych nadzorowane przez KOWR – Poznańska Hodowla Roślin Sp. z o.o. , „DANKO” Hodowla Roślin Sp.

z o.o. i Małopolska Hodowla Roślin Sp. z o.o. prowadzą hodowlę twórczą, zachowawczą i nasiennictwo roślin bobowatych (strączkowe i motylkowe drobnonasienne).

Największe tradycje w hodowli roślin wysokobiałkowych ma Poznańska Hodowla Roślin. Obecnie w rejestrze odmian (COBORU) jest wpisanych 27 odmian roślin strączkowych i motylkowych drobnonasiennych (4 odmiany grochu siewnego jadalnego, 4 odmiany grochu siewnego pastewnego, 5 odmian łubinu żółtego, 10 odmian łubinu wąskolistnego, 1 odmiana wyki kosmatej oraz 3 odmiany ko-

niczyny białej) tej firmy. Spółka każdego roku rejestruje nowe odmiany roślin bobowatych, i tak w 2018 r. zarejestrowano nową odmianę łubinu wąskolistnego Szot, w 2017 r. zaś groch siewny Olimp i łubin wąskolistny Samba. W 2019 r. Poznańska Hodowla Roślin zarejestrowała w COBORU kolejne 3 nowe odmiany roślin bobowatych: łubin wąskolistny Swing, łubin żółty Diament i łubin żółty Goldeneye.

„DANKO” Hodowla Roślin Sp. z o.o. w rejestrze odmian ma wpisanych 16 odmian własnych roślin bobowatych (3 odmiany bobiku, 7 odmian grochu siewnego, 4 odmiany wyki siewnej oraz 1 odmiana lucerny mieszańcowej i 1 odmiana soi). W 2017 r. zarejestrowała nową odmianę grochu siewnego Tytus i odmianę soi Erica. W badaniach rejestrowych znajdują się kolejne rody, w tym 5 odmian grochu. W 2019 r. zarejestrowana została nowa odmiana grochu Nemo.

Małopolska Hodowla Roślin Sp. z o.o. posiada obecnie w krajowym rejestrze 10 odmian roślin bobowatych (motylkowych drobnonasiennych). Należą do nich: esparceta siewna Taja, komonica zwyczajna Skrzyszowicka, koniczyna krwistoczerwona Opolska oraz 7 odmian koniczyny łąkowej: Dajana, Krynia, Milena, Pyza, Tenia, Nike, Pasieka (nowość zarejestrowana w 2018 r.). Koniczyna łąkowa Pasieka zdobyła Złoty Medal Targów Kielce w 2018 r.

za wysoką zawartość białka, miododajność i walory lecznicze. Odmiana charakteryzuje się specyficzną budową kwiatu (wydłużona główka i skrócona rurka kwiatowa). Dzięki tej odmianie pszczoły miodowe rasy krajowej mogą swobodnie korzystać z nektaru. Obecnie w badaniach rejestrowych znajdują się nowe rody, które dają perspektywę rejestracji nowych odmian. Testowane są dwie odmiany koniczyny łąkowej. W bieżącym roku Małopolska Hodowla Roślin planuje zgłoszenie kolejnej odmiany do badań rejestrowych.

Także 3 spółki hodowli roślin ogrodniczych prowadzą hodowlę twórczą, zachowawczą i nasiennictwo roślin białkowych. Krakowska Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze POLAN Sp. z o.o. w rejestrze odmian posiada 20 odmian (17 odmian fasoli zwykłej karłowej, 1 odmianę fasoli zwykłej tycznej i 2 odmiany fasoli wielokwiatowej), PlantiCo Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o.o. 23 odmiany (2 odmiany bobu, 13 odmian fasoli zwykłej, 3 odmiany fasoli wielokwiatowej oraz 5 odmian grochu siewnego) zaś Spójnia Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Sp. z o.o. w Nochowie 31 odmian (4 odmiany bobu, 12 odmian fasoli szparagowej, 2 odmiany fasoli wielokwiatowej i 13 odmian grochu). Spółki te rokrocznie rejestrują nowe odmiany roślin bobowatych, a nowe rody w badaniach rejestrowych dają perspektywę rejestracji nowych odmian.

Oferta odmianowa spółek hodowli roślin rolniczych i ogrodniczych nadzorowanych przez KOWR w zakresie roślin bobowatych jest bardzo bogata. Spółki te oferują materiał siewny wszystkich własnych odmian do sprzedaży, a także materiał siewny odmian, których są reprezentantem. Rolnik ma dostęp do materiału siewnego polskich odmian najwyższej jakości dostosowanych do rodzimych warunków klimatycznych i glebowych.

„DANKO” Hodowla Roślin Sp. z o.o. z siedzibą w Choryni jest jedną spośród trzech jednostek, które w Polsce zajmują się hodowlą nowych odmian soi. Spółka od 2013 r. prowadzi hodowlę twórczą tego gatunku. Impulsem do rozpoczęcia realizacji programu hodowli nowych odmian soi niezmodyfikowanej genetycznie dostosowanych do uprawy w Polsce były przede wszystkim wysokie ceny soi i śrutu sojowej na rynkach światowych, brak rośliny,

która mogłaby ją w rolnictwie zastąpić, a także rosnące zainteresowanie rynku produkcją soi w kraju oraz dostępność do zasobów genetycznych. Główne cele hodowlane, które spółka realizuje przy tworzeniu nowych odmian soi dostosowanych do warunków klimatycznych Polski, to: tolerancja na długość dnia, tolerancja na niskie temperatury w okresie kwitnienia, wysokość osadzenia pierwszego strąka oraz wysoki potencjał plonowania. Dąży się, zgodnie z zapotrzebowaniem, do wytworzenia odmian bardzo wczesnych – grupa dojrzałości „OOO”. Wynikiem prowadzonych przez Spółkę „DANKO” Hodowla Roślin od 2013 r. prac hodowlanych jest wpisanie do krajowego rejestru w 2017 r. nowej polskiej odmiany soi: Erica (odmiana wczesna). Spółka prowadzi cały czas prace hodowlane w kierunku wyhodowania i rejestracji nowych polskich odmian soi. Odpowiadając na zainteresowanie polskiego rolnika uprawą soi, Spółka „DANKO” Hodowla Roślin jest także reprezentantem na polskim rynku 3 odmian zagranicznych soi niezmodyfikowanej genetycznie: Oressa, Petrina i Viola.

W 2018 r. 41 spółek hodowli roślin i zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej wyszczególnionych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2018 r. (Dz.U. poz. 1525), w których nadzór sprawuje Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, prowadziło uprawy roślin bobowatych na powierzchni 4682,5 ha. Mając na uwadze konieczność zwiększenia powierzchni uprawy roślin białkowych, w tym soi, na potrzeby produkcji żywności i pasz, 38 spośród 41 spółek hodowli roślin i zwierząt gospodarskich uprawiało w 2018 r. soję. Uprawy prowadzone były łącznie na powierzchni 567,26 ha (w 2017 r. 230,93 ha). Powierzchni

nia plantacji była bardzo różna: od 1 do 61 ha, jednak przeważały plantacje 2–3 ha i 10 ha. Uprawy o największej powierzchni prowadziły spółki: Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień (61,15 ha), „DANKO” Hodowla Roślin (54,15 ha), Stadnina Koni Prudnik (49,87 ha), Kombinat Rolny Kietrz (44,30 ha) oraz Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Żąbkowickim (44 ha).

Spółki uprawiały w zdecydowanej przewadze odmianę soi Petrina, ale także inne odmiany wpisane do krajowego rejestru jak Mavka, Abelina czy Erica. Uprawiano też w niewielkim zakresie odmiany z katalogu UE jak Silesia czy Merlin. Petrina to odmiana, która w warunkach Polski zaliczana do średnio późnych (zbiór około 15–20 września), grupa dojrzałości „OOO”, o kwiatach białych, wysokim plonie nasion i dobrej zawartości białka (około 36–38%).

Dziesięć spółek hodowlanych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, we współpracy z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego i COBORU, przeprowadziło w 2018 r. konferencje, prezentacje, szkolenia i pokazy dotyczące uprawy soi, w których uczestniczyli rolnicy indywidualni oraz studenci i uczniowie szkół rolniczych. Szczególnym powodzeniem cieszyły się prezentacje plantacji oraz pokazy zbioru, a także szkolenia dotyczące szczegółowej uprawy soi.

*Barbara Andrzejczak
Kierownik Wydziału Hodowli
Departament Nadzoru nad Spółkami KOWR*

Innowacje nośnikiem konkurencyjności i rozwoju

Platforma Żywnościowa, system monitorowania marnowanej żywności i ograniczenie zjawiska jej marnowania, pożyczki dla rolników, wykorzystanie teledetekcji w rolnictwie, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w rolnictwie – to projekty innowacyjne realizowane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Innowacje są głównym nośnikiem konkurencyjności – pozwalają na rozwój i przetrwanie uczestników rynku w wymagającym i zmiennym otoczeniu gospodarczym. Wykorzystanie informacji jest źródłem konkurencyjności gospodarek narodowych, w tym siłą polskiej gospodarki.

Działania innowacyjne w każdym możliwym zakresie (produktów, procesów, marketingu oraz organizacji) pozwalają budować rynek oparty na wiedzy. Dzięki temu następuje transfer tego kluczowego czynnika rozwoju pomiędzy podmiotami rynku, które w ten sposób uzyskują przewagę konkurencyjną.

Sektor rolny, z uwagi na swoją specyfikę, nie jest w stanie przeznaczyć wystarczającego kapitału na działania rozwojowe. Dlatego też konieczne staje się podejmowanie wysiłków w kierunku prowadzenia procesów innowacyjnych, które spowodują, że polscy rolnicy i producenci rolni będą konkurencyjni na zmieniającym się rynku globalnym. W tym celu w Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa powołano pion innowacji i rozwoju, który podejmuje szereg działań w celu efektywnego wdrażania innowacji w rolnictwie i sektorze rolno-spożywczym.

Projekty innowacyjne realizowane w KOWR mają m.in. na celu: poprawę dochodowości gospodarstw rolnych oraz integrację i skracanie łańcucha dostaw (Platforma Żywnościowa), nowoczesny monitoring strat w uprawach rolnych (teledetekcja satelitarna), przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności (projekt PROM), promowanie wykorzystania OZE w rolnictwie (kampania promocyjno-informacyjna) oraz pożyczki dla rolników na działania innowacyjne i rozwojowe.

Projekt „Platforma Żywnościowa” jest pionierskim rozwiązaniem na polskim rynku,

a jego głównym celem jest utworzenie platformy handlu (giełdy), która umożliwi uczestnikom rynku rolno-spożywczego zawieranie kontraktów typu SPOT, a w dalszej perspektywie – kontraktów terminowych. Jest on projektem strategicznym ujętym w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”. Projekt jest finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu GOSPOSTRATEG i realizowany przez konsorcjum, którego liderem jest Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Uruchomienie projektu nastąpiło 1 czerwca 2018 r., natomiast jego realizację, w ramach siedmiu zadań szczegółowych, zaplanowano na 27 miesięcy.

Podstawowym założeniem funkcjonowania platformy jest zwiększenie konkurencyjności podmiotów sektora rolno-spożywczego, w tym producentów rolnych, poprzez poprawę ich dochodowości, bardziej sprawiedliwy i przejrzysty podział wartości dodanej w łańcuchu dostaw żywności oparty na zasadzie partnerstwa. Rolnik, dokonując sprzedaży swojego towaru za pośrednictwem krajowej platformy żywnościowej, uzyska gwarancję zapłaty oraz bezpiecznej i pewnej transakcji. Uruchomienie pilotażowe elektronicznej platformy żywnościowej dla rynku spotowego planowane jest na pierwszą połowę 2020 roku.

W świetle dynamicznej sytuacji na rynkach rolnych, giełda może pełnić rolę instytucji zabezpieczającej transakcje i stabilizującej rynek przed stratami spowodowanymi wahaniami cen (jest gwarantem płatności). Dużą zaletą oferowanych przez giełdę kontraktów będzie ich wystandaryzowanie. Z góry określone będą w nich zasady realizacji kontraktu i jego rozliczenia, minimalne parametry jakościowe towaru, wielkość partii towaru, metody oceny jakości towaru itp. Na platformie będzie dokonywany obrót towarami rolno-spożywczymi w formie sesji handlowych lub aukcji. Każdy będzie mógł dokonywać transak-

cji kupna-sprzedaży ściśle określonego i zdefiniowanego towaru rolnego, pod warunkiem że spełni wymagania zawarte w regulaminie. Platforma Żywnościowa umożliwi kojarzenie ofert kupna-sprzedaży. Założeniem projektu jest stworzenie systemu bezpiecznych transakcji handlowych.

KOWR uczestniczy także w realizacji projektu pn. „Opracowanie systemu monitorowania marnowanej żywności i efektywnego programu racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności”. Projekt ten podobnie jak Platforma Żywnościowa realizowany jest w ramach programu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju GOSPOSTRATEG. Projekt jest realizowany przez konsorcjum, którego liderem jest Federacja Polskich Banków Żywności – KOWR jest jednym ze współkonsorcjantów.

Marnowanie i straty żywności wpływają negatywnie na zrównoważony system żywnościowy, dlatego też konieczne stało się rozpoczęcie działań eliminujących ten problem. Ważnym aspektem strat wynikających z niezagospodarowania żywności na cele konsumpcyjne jest nakład finansowy ponoszony przez przedsiębiorstwa całego łańcucha żywnościowego, wynikający z braku zapłaty za wytworzony, transportowany i przeznaczony do sprzedaży produkt. Marnotrawienie żywności skutkuje również niepożądanym wpływem na środowisko naturalne ze względu na emisję gazów cieplarnianych czy zużycie wody pitnej.

Realizacja projektu w długofalowej perspektywie przyczyni się do opracowania zbioru dobrych praktyk, wprowadzenia rozwiązań prawnych oraz określenia kierunków rozwoju, które w całości będzie można określić narodowym planem ograniczania strat i marnotrawienia żywności. Projekt przyniesie także korzyści w trzech wymiarach: ekonomicznym, społecznym i środowiskowym.

KOWR przygotował koncepcję oraz opracował założenia pilotażowego projektu badawczo-rozwojowego, którego celem jest szacowanie

strat w rolnictwie m.in. na podstawie danych satelitarnych. W ramach projektu „Wykorzystanie teledetekcji do zarządzania Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa - etap pilotażowy” wykonane zostaną badania naukowe i prace rozwojowe wykorzystujące teledetekcję satelitarną w rolnictwie poprzez: monitorowanie suszy rolniczej, detekcję i monitorowanie wymoknięć roślin uprawnych, detekcję i monitorowanie wymarznięć roślin uprawnych.

Teledetekcja satelitarna jest nowoczesnym rozwiązaniem umożliwiającym pozyskiwanie informacji o charakterze przestrzennym. Na podstawie zdjęć satelitarnych można określić m.in.: klasy pokrycia i użytkowania terenu, strukturę upraw, stan rozwojowy oraz kondycję roślinności, dostępność wody, a także prognozować plony oraz szacować zbiory.

KOWR przygotował i zrealizował cykl szkoleń pt. „OZE – szansa na innowacyjne rolnictwo” dedykowanych w szczególności rolnikom, mieszkańcom wsi oraz przedsiębiorcom z branży rolno-spożywczej. Powyższe wydarzenia odbyły się w okresie od 26 lutego do 10 kwietnia 2019 r. w każdym województwie i były ukierunkowane na promocję wykorzystania odnawialnych źródeł energii w rolnictwie oraz rozpowszechnianie wiedzy dotyczącej możliwości wykorzystywania lokalnie dostępnych źródeł energii. Na wniosek KOWR szkolenia zostały objęte patronatem honorowym Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W trakcie szkoleń przewidziano wykłady dotyczące prak-

tycznych doświadczeń z eksploatacji instalacji OZE:

- biogazowni rolniczych,
- małych elektrowni wodnych,
- instalacji fotowoltaicznych,
- kotłów na biomasę (pellet).

Poruszano również tematy dotyczące finansowego wsparcia inwestycyjnego oraz operacyjnego (prosument, taryfy gwarantowane FIT i FIP, aukcje). Podczas wszystkich wydarzeń przedstawiono łącznie 128 prezentacji, wygłoszonych przez 62 prelegentów. Wzięło w nich udział ponad 1400 osób.

KOWR, realizując politykę rozwoju obszarów wiejskich, a także wychodząc naprzeciw potrzebom polskiego rolnictwa, w październiku 2018 r. uruchomił możliwość zaciągania pożyczek ze środków Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Beneficjentami realizowanego mechanizmu są rolnicy indywidualni prowadzący gospodarstwa rodzinne, w których łączna powierzchnia użytków rolnych nie przekracza 300 ha. Pożyczki są udzielane jako wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich, z przeznaczeniem środków na finansowanie działań innowacyjnych lub rozwojowych związanych z produkcją roślinną, zwierzęcą, hodowlą oraz przetwórstwem rolno-spożywczym.

Reasumując, rolnictwo oraz sektor rolno-spożywczy wymagają szeregu wieloletnich skoordynowanych działań innowacyjnych, które powinny podlegać wieloaspektowej ewaluacji w celu oceny ich wpływu na: poprawę dochodowości, zwiększenie konkurencyjności, jak również integrację i skracanie łańcucha żywnościowego wśród podmiotów funkcjonujących w sektorze rolno-spożywczym. Tylko takie rozwiązanie umożliwi w przyszłości skuteczną implementację innowacji w rozproszonym sektorze rolnym.

Mateusz Balcerowicz
Zastępca Dyrektora Departamentu Innowacji
KOWR

Grażyna Czarnocka-Kaplan
Kierownik Wydziału Projektów
Departamentu Innowacji KOWR

Wsparcie sprzedaży **polskich** **produktów** rolno-spożywczych

Polscy konsumenci przywiązują coraz większą wagę do miejsca pochodzenia nabywanych wyrobów. Znak „Produkt polski” umożliwi konsumentom łatwiejsze wyszukiwanie produktów wytworzonych w Polsce z użyciem polskich surowców.

Według raportu Instytutu Open Research w 2016 r., sześciu na dziesięciu respondentów wskazało polskość marki jako zachętę do skorzystania z oferty, natomiast w 2017 r. aż siedmiu na dziesięciu Polaków stwierdziło, że wystarczającą zachętę do zakupu danego produktu stanowi dla nich to, że pochodzi on właśnie z Polski. Raport Instytutu Open Research wskazuje również, że ponad połowa Polaków chce wiedzieć, skąd pochodzi kupowany przez nich produkt. Aż 50% polskich konsumentów swój patriotyzm manifestuje podczas zakupów w sklepach z artykułami rolno-spożywczymi. Większość Polaków podczas zakupów chce wspierać rodzime marki, dlatego aż połowa badanych chętniej sięga po polskie artykuły rolno-spożywcze, gdy jest to podkreślone na opakowaniu.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom konsumentów dotyczącym łatwiejszej identyfikacji produktów wytworzonych z polskich surowców, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowało zasady stosowania w znakowaniu żywności informacji „Produkt polski”. Z dniem 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, w której określono jednolite kryteria dotyczące dobrowolnego umieszczania na etykietach, opakowaniach lub na półkach sklepowych informacji „Produkt

polski”. Stanowią one, że produkty muszą być wyprodukowane z surowców wytworzonych na terenie Polski. W produktach przetworzonych dopuszcza się użycie importowanych składników (np. przypraw, bakalii) w ilości do 25% masy tych produktów, pod warunkiem że składniki takie nie są wytwarzane w kraju.

Produkty nieprzetworzone mogą zostać oznakowane informacją „Produkt polski”, jeżeli produkcja, uprawa lub hodowla, w tym zbiory, dojenie w przypadku krów, owiec i kóz odbyły się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku mięsa dodatkowo wymaga się, aby zostało pozyskane ze zwierząt urodzonych, chowanych i ubitych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w przypadku innych niż mięso produktów pochodzenia zwierzęcego – aby zostały one pozyskane od zwierząt, których chów odbywa się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

KUPUJ ŚWIADOMIE

Konsumencie! Czy wiesz, że oznaczenia na opakowaniach produktów spożywczych to dla Ciebie cenna informacja?

Produkty przetworzone uzyskane w wyniku przetworzenia produktów nieprzetworzonych, dla których można stosować informację „Produkt polski”, muszą dodatkowo odpowiadać następującym wymaganiom:

- ich przetworzenie odbyło się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wszystkie ich składniki nieprzetworzone spełniają wymagania wskazane powyżej dla produktów nieprzetworzonych, które mogą zostać oznakowane informacją „Produkt polski”;
- inne, niż wskazane wyżej, składniki nie mogą przekraczać 25% łącznej masy wszystkich składników w chwili ich użycia do wyprodukowania tego produktu (z wyłączeniem użytej wody) oraz składników tych nie można zastąpić takimi samymi składnikami, które zostały wyprodukowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Podmiot, który będzie chciał w oznakowaniu podać informację o spełnianiu powyższych kryteriów, może to zrobić albo poprzez umieszczenie informacji „Produkt polski”, albo poprzez umieszczenie znaku graficznego zawierającego tę informację. Spełnianie kryteriów określonych ustawowo przez produkty oznakowane informacją „Produkt polski” podlega weryfikacji podczas inspekcji prowadzonych przez służby kontrolne.

Wzór znaku graficznego zawierającego informację „Produkt polski” określiły przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie wzoru znaku graficznego zawierającego informację

„Produkt polski” (Dz.U. z 2016 r. poz. 2148, z późn. zm.). W rozporządzeniu przyjęto prosty wzór znaku, który bardzo łatwo będzie konsumentom kojarzył się z krajowymi wyrobami: tło biało-czerwone i napis „Produkt polski”. Logo „Produkt polski” można pobrać bezpłatnie ze strony internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi <https://www.gov.pl/rolnictwo/produkt-polski>. Produkty znakowane tą informacją nie wymagają żadnej rejestracji.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi uruchomiło ogólnokrajową kampanię informacyjną, której celem jest upowszechnienie wśród producentów żywności, podmiotów, które uczestniczą w łańcuchu dostaw produktów spożywczych, wiedzy na temat możliwości znakowania produktów informacją „Produkt polski”. Znak ten dzięki prostej grafice nawiązującej do polskiej flagi jest łatwo zauważalny dla konsumentów, którzy właśnie odniesienie do polskiego pochodzenia traktują jako kryterium zakupu produktu.

Znakowanie środków spożywczych informacją „Produkt polski” ułatwia konsumentowi wybór produktów krajowych. Przy bogatej ofercie na sklepowych półkach ma to niebagatelne znaczenie. W efekcie przyczynia się także do budowania patriotyzmu konsumenckiego i wsparcia sprzedaży polskiej żywności.

*Agnieszka Czubak
Zastępca Dyrektora
Departamentu Promocji i Jakości Żywności
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi*

Poradnik eksportera

Dyplomacja gospodarcza istotnym instrumentem
wsparcia polskich przedsiębiorców

Od kilku lat branża rolno-spożywcza jest jednym z kluczowych segmentów polskiej gospodarki. Rok 2018 był wyjątkowy dla polskiego rolnictwa. Polska osiągnęła rekordowe wyniki w eksporcie produktów rolno-spożywczych. Jego wartość przekroczyła nienotowany dotąd poziom 29 mld euro.

Sukces polskiego rolnictwa, przetwórstwa i handlu w dużej mierze jest możliwy dzięki systematycznie i skutecznie prowadzonym działaniom promocyjnym na rynku krajowym i rynkach zagranicznych.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa jest głównym podmiotem wdrażającym instrumenty polityki promocji w sektorze rolno-spożywczym. W związku z tym polscy przedsiębiorcy otrzymują wszechstronne wsparcie w zakresie produkcji, promocji, sprzedaży i eksportu żywności. Dzięki realizowanym działaniom KOWR wspiera firmy w zdobywaniu nowych rynków zbytu bądź też umacnianiu ich pozycji na rynkach, na których są już obecni.

Jednym z istotnych, aczkolwiek raczej rzadko jeszcze świadomie stosowanym przez polskich przedsiębiorców instrumentem polityki promocyjnej jest dyplomacja gospodarcza. Odgrywa ona znaczącą rolę na tzw. rynkach trudnych, charakteryzujących się m.in. znaczną odległością geograficzną, niestabilnymi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej, czy też brakiem informacji handlowo-inwestycyjnych. Jest tam jeszcze niewiele firm z Polski ale obecność ta stopniowo się zwiększa. Jest to w znacznym stopniu następstwem wsparcia, które udzielane jest z jednej strony przez instytucje publiczne takie, jak: MSZ, MPiT, MRiRW,

PAIH i KOWR, a z drugiej przez polskie ambasady i przedstawicielstwa handlowe (zagraniczne biura handlowe). Oferowana przez te instytucje pomoc dotyczy budowania dobrych relacji bilateralnych między krajami, skutkujących tworzeniem korzystnych warunków dla współpracy handlowej, oraz zapewnienia przedsiębiorcom bezpośredniego wsparcia w zakresie znajomości rynku i umiejętności poruszania się w lokalnych realiach, w tym sprawdzania wiarygodności potencjalnych partnerów biznesowych.

Stoisko KOWR na targach Mushroom Days w Holandii, 22–24 maja 2019 r.

Rozmowy B2B
w stoisku KOWR
podczas SIAL
Paris, 21–25
października
2018 r.

Współpraca z oficjalnym przedstawicielstwem dyplomatycznym uwiarygadnia firmę w oczach lokalnych przedsiębiorców. Polskie placówki dyplomatyczne i zagraniczne biura handlowe są zobowiązane do wspierania działań handlowych i inwestycyjnych polskich przedsiębiorców za granicą. Dyplomacja ekonomiczna to system nieograniczający się tylko do pracy placówek zagranicznych. W wielu krajach (głównie afrykańskich i azjatyckich) niezwykle ważną rolę pełnią także relacje nawiązywane na poziomie administracji rządowej. Jest to obecnie kierunek wskazywany przez rząd, a także przez środowiska branżowe, jako priorytetowy w najbliższej przyszłości. Nie dziwi więc, że rosnąć będzie w tym systemie rola KOWR.

Od kilku lat, w ramach współdziałania resortów z przedsiębiorstwami, prowadzona jest spójna polityka promocji polskich produktów rolno-spożywczych, która oprócz rynku unijnego obejmuje także pozycjonowanie polskiej żywności na odległych geograficznie rynkach rozwijających się. Odniesienie sukcesu na tym polu może wyznaczyć pozycję Polski i polskich eksporterów na najbliższe dekady. Aktualne decyzje i trendy wzmacniają ten proces.

Dobrze znanymi już polskim przedsiębiorcom instrumentami promocyjnymi oferowanymi przez KOWR są misje handlowe oraz organizacja stoisk narodowych na zagranicznych targach spożywczych. Dzięki tym działaniom KOWR umożliwia polskim przedsiębiorcom promocję swojej oferty produktowej zarówno na rynkach, na których polska żywność jest znana i chętnie kupowana, ale i na tzw. rynkach perspektywicznych, na których polskie produkty rolno-spożywcze dopiero się pojawiają. Polscy przedsiębiorcy decydujący się na udział w mi-

sjach handlowych i polskich stoiskach narodowych otrzymują pomoc zarówno w kwestiach organizacyjnych (np. zapewnienie transportu czy tłumaczy), jak i udostępnienie powierzchni wystawienniczej, organizację wizyt w punktach handlowych czy spotkań biznesowych z zagranicznymi kontrahentami.

KOWR organizuje także przyjazdowe misje gospodarcze zagranicznych partnerów do Polski. W szczególności obejmują one organizację spotkań biznesowych z potencjalnymi kontrahentami oraz wizyty i rozmowy w specjalistycznych gospodarstwach rolnych czy zakładach produkcyjnych. W ostatnich latach popularność zdobyły pokazy kulinarne organizowane podczas różnego rodzaju wydarzeń. Są one doskonałym narzędziem promocji polskiej żywności i tradycji kulinarnej. Dzięki takim działaniom kraj nasz i oferta jest postrzegana nie tylko przez pryzmat zdrowych i dobrych jakościowo produktów rolno-spożywczych, ale także przez pryzmat wyśmienitej i smacznej kuchni, świadczącej o bogatej kulturze kulinarnej.

KOWR – oprócz działań kierowanych do poszczególnych przedsiębiorców – udziela także wsparcia organizacjom branżowym w ramach realizacji programów promocyjnych i informacyjnych finansowanych przez Unię Europejską zgodnie z zasadami wspólnej polityki rolnej. Wsparcie, o jakie mogą się ubiegać organizacje branżowe, składając odpowiednie wnioski w ramach programów promocyjnych, służy budowaniu silnej marki polskich produktów żywnościowych na świecie.

Departament Wsparcia Eksportu KOWR

| Targi Food Taipei, 27–30 czerwca 2018 r.

Sytuacja na rynkach rolnych

RYNEK ZBÓŻ

Rosnące zapotrzebowanie na żywność (spowodowane wzrostem populacji, zmieniającą się dietą i poprawą sytuacji dochodowej, zwłaszcza w rozwijających się regionach Azji i Afryki) determinuje sytuację na globalnym rynku zbóż. W sezonie 2018/2019 przewidywane światowe zużycie na poziomie 2,15 mld ton (o 1% wyższym niż w poprzednim roku gospodarczym) było większe od szacowanych zbiorów (2,12 mld ton, o 0,2% wyższym). Sytuacja ta wywierała presję na wzrost cen na rynkach zagranicznych. Wzrost cen był ograniczany dużymi zapasami na świecie, które na koniec sezonu mogą ulec obniżeniu o 3,5%, do 627 mln ton¹.

Sytuację na rynku unijnym w sezonie 2018/2019 kreował popyt na zboża, który pomimo przewidywanego spadku zużycia (o 0,6%, do 291 mln ton) oraz znacznego ograniczenia eksportu ziarna z UE był większy od produkcji. Zbiory zbóż w UE z powodu suszy rolniczej ukształtowały się na poziomie ponad 284 mln ton, o 6% niższym niż w sezonie 2017/2018. W związku z tym niezbędny był import zbóż do UE oraz wykorzystanie części zapasów, które na koniec sezonu 2018/2019 mogą być o 25% mniejsze niż na początku sezonu i wynieść 23 mln ton.

W Polsce rynek zbóż znajduje się pod wpływem mniejszej podaży wynikającej z bardzo słabych zbiorów spowodowanych suszą rolniczą (26,8 mln ton², o 16% mniej niż w 2017 r.). Jednak z uwagi na większą niż rok wcześniej produkcję zwierzęcą

szacuje się, że w sezonie 2018/2019 nastąpi wzrost krajowego popytu na zboża, głównie na cele paszowe. Łączne krajowe zużycie zbóż według analityków Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa może wynieść około 25 mln ton i być o 1,5% większe niż w poprzednim roku gospodarczym.

W sezonie 2018/2019 duża podaż ziarna ze strony głównych producentów (zwłaszcza Federacji Rosyjskiej i Ukrainy) zmniejszyła możliwości lokowania unijnego zboża w krajach, które są jego tradycyjnymi odbiorcami.

W Polsce od początku sezonu 2018/2019 (tj. od lipca 2018 r. do marca 2019 r.) z kraju wywieziono łącznie 4,2 mln ton ziarna zbóż i przetworów zbożowych (w ekwiwalencie ziarna) wobec 4,0 mln ton w analogicznym okresie poprzedniego sezonu. Eksport ziarna zbóż osiągnął poziom 3,3 mln ton, o 11% wyższy niż w tym samym okresie przed rokiem³. W tym czasie do Polski przywieziono 1,0 mln ton ziarna zbóż, o 2% mniej. Łączny import ziarna zbóż i przetworów zbożowych (w ekwiwalencie ziarna) wyniósł 1,8 mln ton i był o 0,5% większy niż przed rokiem. Saldo handlu zagranicznego zbożami oraz przetworami zbożowymi w okresie dziewięciu miesięcy sezonu 2018/2019 było dodatnie i ukształtowało się na poziomie 2,4 mln ton (w ekwiwalencie ziarna) wobec 2,2 mln ton rok wcześniej.

W całym sezonie 2018/2019 eksport zbóż z Polski według analityków Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, z uwagi na słabnący popyt na zboże z ubiegłorocznych zbiorów na rynkach zagranicznych, może być o około 5% mniejszy niż w sezonie 2017/2018 i wynieść 4,8 mln ton. W tym czasie

1 Prognoza na sezon 2018/2019 oraz 2019/2020 według United States Department of Agriculture (USDA), Grain: World Markets and Trade, FAS USDA, maj 2019 r.

2 Opracowanie sygnałowe Wynikowy szacunek głównych ziemioplodów rolnych i ogrodniczych w 2018 r., GUS, 21 grudnia 2018 r.

3 Wyniki polskiego handlu zagranicznego ziarnem zbóż dotyczą asortymentów z pozycji towarowych CN: 1001–1005, 1007, 1008 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi.

przywóz zbóż do Polski może się ukształtować na poziomie 2,3 mln ton, zbliżonym do odnotowanego w sezonie 2017/2018.

Od jesieni 2018 r. popyt krajowy oraz zagraniczny na zboże z Polski wywierał presję na wzrost cen. Wzrost ten był jednak ograniczany dużą konkurencją na rynkach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu, zwłaszcza ze strony eksporterów z basenu Morza Czarnego. Dopiero w marcu 2019 r. krajowe ceny zbóż uległy obniżeniu, ale nadal były znacząco wyższe niż przed rokiem. W kwietniu br. mniejsze zapotrzebowanie na pszenicę spowodowało spadek jej cen, natomiast ceny pozostałych zbóż podstawowych wzrosły. Według GUS w miesiącu tym za pszenicę przeciętnie uzyskiwano 800 zł/t, o 3,5% mniej niż w marcu 2019 r., ale o 21% więcej niż rok wcześniej. Średnia cena jęczmienia wyniosła 780 zł/t i była o 1% wyższa niż przed miesiącem i o 16% wyższa niż przed rokiem. Cena żyta ukształtowała się na poziomie 728 zł/t, o 4% wyższym niż miesiąc wcześniej i o 27% wyższym niż w kwietniu 2018 r. Ceny kukurydzy rosły do końca stycznia 2019 r., osiągając poziom 746 zł/t. W lutym 2019 r. dostępność ziarna kukurydzy na rynkach lokalnych skutkowała niewielkim spadkiem cen. Jednak popyt na kukurydzę (m.in. kierowaną na eksport) w marcu i kwietniu 2019 r. przyczynił się do wzrostu cen do 737 zł/t. Cena ta była o 1% wyższa niż w lutym 2019 r. i o 18% wyższa niż rok wcześniej.

zbiorów będzie determinowała sytuację cenową na rynku zbóż. Duży wpływ na ceny będą miały także prognozy zbiorów zbóż na świecie w następnym sezonie – 2019/2020. Według Departamentu Rolnictwa USA (USDA) światowe zbiory zbóż (bez ryżu) w sezonie 2019/2020 mogą ukształtować się na rekordowym poziomie 2,2 mld ton (o blisko 4% wyższym niż w sezonie 2018/2019). Globalne zbiory zbóż paszowych prawdopodobnie wzrosną o 2%, do 1,4 mld ton, a pszenicy o 6%, do 777 mln ton.

Wzrost produkcji przewidywany jest w większości krajów eksportujących. Prognozy USDA wskazują, że w sezonie 2019/2020 zbiory zbóż w krajach WNP mogą wynieść niecałe 231 mln ton i być tylko nieznacznie mniejsze (o 0,3%) od rekordowych zbiorów w sezonie 2017/2018. Bardzo dobre zbiory zbóż prognozowane są w Federacji Rosyjskiej (wzrost o 8%, do 115 mln ton) i na Ukrainie (wzrost o 4%, do 72 mln ton). Kraje te będą poważnym konkurentem dla UE w eksporcie zbóż na tradycyjne rynki zbytu.

Zbiory zbóż w Unii Europejskiej w sezonie 2019/2020 mogą się ukształtować na poziomie 312 mln ton, o 10% wyższym niż w poprzednim sezonie. W Polsce należy spodziewać się również bardzo dobrych zbiorów zbóż. GUS ocenił, że zboża przetrzymały lepiej niż w roku ubiegłym, praktycznie bez poważniejszych strat⁴. W związku z tym IERiGŻ-PIB przewiduje, że zbiory zbóż w sezonie 2019/2020 mogą się ukształtować na poziomie około 31 mln ton⁵, o ponad 16% wyższym niż w poprzednim sezonie.

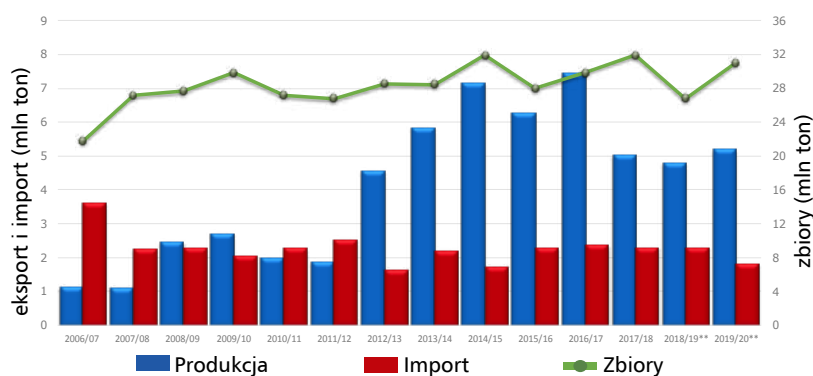
Biorąc pod uwagę sytuację podaży-popytu na rynku globalnym nie można wykluczyć możliwości dalszego spadku światowych cen zbóż. Sytuacja na rynkach zagranicznych będzie oddziaływała również na poziom cen zbóż w Polsce. W związku z tym ocenia się, że ceny skupu zbóż w kraju do końca bieżącego sezonu (2018/2019) mogą wykazywać tendencję spadkową.

Optymistyczna prognoza globalnych zbiorów w sezonie 2019/2020 oraz perspektywy utrzymania dużych zapasów ziarna (również u głównych światowych eksporterów) wskazują, że ceny zbóż podstawowych na świecie, w tym UE, będą niższe niż przed rokiem. Sytuacja ta wywierać będzie silną presję cenową na nasz rynek.

4 Informacje sygnałowe GUS, Wstępna ocena przezimowania upraw w 2019 r., 30 kwietnia 2019 r.

5 „Rynek Zbóż – Stan i Perspektywy”, nr 56, czerwiec 2019 r., IERiGŻ-PIB, MRIRW.

Rynek zbóż w Polsce – zbiory i handel zagraniczny*

* eksport i import ziarna i przetworów zbożowych w przeliczeniu na ziarno

** zbiory 2019 r. – prognoza IERiGŻ-PIB, eksport i import – prognoza KOWR

Źródło: obliczenia Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie danych GUS i Ministerstwa Finansów.

Na rynkach światowych od początku 2019 r. ceny zbóż, pomimo krótkotrwałych wahań, wykazują tendencję spadkową. W dalszej części sezonu 2018/2019 podaż ziarna z ubiegłorocznych

RYNEK WIEPRZOWINY

Według prognozy Departamentu Rolnictwa USA z kwietnia 2019 r. światowa produkcja wieprzowiny w 2019 r. może wynieść 108,5 mln ton i prawdopodobnie będzie o 4% mniejsza niż w 2018 r. Do spadku przyczyni się m.in. znaczne zmniejszenie produkcji w Chinach (o 10%), spowodowane koniecznością drastycznego ograniczenia pogłowia świń, z uwagi na występowanie na tym obszarze wirusa ASF⁶.

W 2018 r. duża podaż wieprzowiny na rynku unijnym oraz zmniejszenie eksportu do Chin spowodowały spadek cen żywca wieprzowego, który nasilił się w drugim półroczu 2018 r. W konsekwencji unijne pogłowie świń w końcu 2018 r. było o 1% mniejsze niż przed rokiem. Zmniejszyła się również liczebność loch i loch prośnych (w obu przypadkach o 3%), co prawdopodobnie spowoduje spadek pogłowia trzody chlewnej ogółem w kolejnych okresach spisowych. Pomimo zmniejszenia pogłowia Komisja Europejska prognozuje, że w 2019 r. produkcja wieprzowiny w UE prawdopodobnie utrzyma się na poziomie 24,1 mln ton, tj. zbliżonym do odnotowanego w roku 2018⁷.

W Polsce (według wstępnych danych GUS) w grudniu 2018 r. pogłowie trzody chlewnej liczyło 11 028 tys. sztuk, o 7,4% mniej niż przed rokiem. W odniesieniu do grudnia 2017 r. stado prosiąt zmniejszyło się o 16,5%, a warchlaków – o 8,0%. Spadek pogłowia (o 18,0%) nastąpił również w grupie świń na chów o wadze 50 kg i więcej, w tym loch – o 18,0%, a loch prośnych – o 18,7%. Niewielki wzrost pogłowia (o 0,2%) odnotowano jedynie w grupie trzody chlewnej na ubój o wadze 50 kg i więcej (tuczników)⁸.

Według wstępnych danych GUS w okresie styczeń–kwiecień 2019 r. do krajowych podmiotów skupujących dostarczono 555 tys. ton trzody chlewnej wobec 556 tys. ton przed rokiem. Przewiduje się, że w całym 2019 r., na skutek zmniejszenia liczebności pogłowia w końcu 2018 r. i przewidywanego jego dalszego spadku w czerwcu 2019 r. krajowa produkcja żywca wieprzowego może być o około 3% mniejsza niż w roku 2018, o czym zadecyduje jej znaczny spadek w drugim półroczu roku 2019⁹.

W 2019 r. wzrost popytu na unijną wieprzowi-

nę ze strony Chin i Japonii wpływa korzystnie na poziom eksportu tego mięsa z UE. W pierwszym kwartale 2019 r. wyeksportowano 1,1 mln ton produktów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 9% więcej niż przed rokiem. Eksport z UE do Chin był o 26% większy niż przed rokiem i wyniósł 454 tys. ton, a do Japonii – o 4% większy i osiągnął 120 tys. ton. Odbiorcami wieprzowiny z UE były również: Korea Południowa – 83 tys. ton (spadek o 16%), Filipiny – 77 tys. ton (wzrost o 7%), Hongkong – 60 tys. ton (spadek o 15,5%) i USA – 44 tys. ton (spadek o 9,5%)¹⁰.

W okresie styczeń–marzec 2019 r. na rynek unijny zaimportowano 8 tys. ton produktów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 14% mniej niż przed rokiem¹¹. Głównymi dostawcami były Szwajcaria (39 tys. ton), Norwegia (1 tys. ton) i Serbia (0,9 tys. ton).

Polska należy do grona największych eksporterów wieprzowiny w UE, plasując się na piątym miejscu pod względem wolumenu eksportu tego asortymentu, po Hiszpanii, Niemczech, Danii i Holandii. W pierwszym kwartale 2019 r. z Polski wyeksportowano 219 tys. ton produktów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 6% więcej niż przed rokiem¹¹. W strukturze asortymentowej polskiego eksportu produktów wieprzowych dominowało mięso świeże i mrożone (64%), a kolejną dużą grupę stanowiły przetwory wieprzowe (27%). Znacznie mniejszy udział w strukturze towarowej zajmowały tłuszcze (8%) oraz żywiec (1%).

Odbiorcami mięsa wieprzowego z Polski były głównie kraje UE, m.in.: Włochy (20 tys. ton, 14% udziału w wolumenie eksportu), Niemcy (19 tys. ton, 14%), Słowacja (8 tys. ton, 6%), Republika Czeska i Węgry (po 7 tys. ton i po 5% udziału), a odbiorcami spoza UE – USA (19 tys. ton, 13%), Hongkong (6 tys. ton, 4%) i Ukraina (5 tys. ton, 4%).

Import żywca, mięsa, tłuszczów i przetworów wieprzowych do Polski w okresie styczeń–marzec 2019 r. był o 6% mniejszy w odniesieniu do analogicznego okresu 2018 r. i wyniósł 231 tys. ton (w ekwiwalencie tusz). Mięsa, stanowiącego 79%

10 Dane KE Committee for the Common Organisation of the Agricultural Markets, 23 May 2019.

11 Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wieprzowym dotyczą świń gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0103, 0203, 0209 oraz 1601, 1602 i 0210 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tusz.

6 Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA FAS, April 2019.

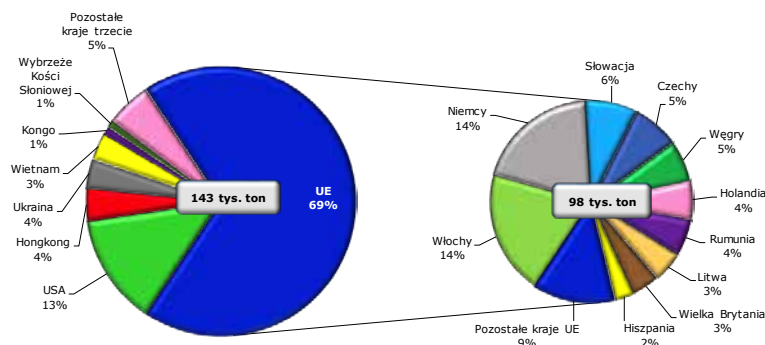
7 Short-term outlook for EU agricultural markets in 2018 and 2019, Spring 2019.

8 Pogłowie świń według stanu w grudniu 2018 r., Informacje sygnałowe GUS, 31.01.2019 r.

9 „Rynek Mięsa – Stan i Perspektywy”, nr 56, czerwiec 2019 r., IERiGŻ-PIB, MRiRW.

w imporcie, przywieziono o 8% mniej. Import żywca wyniósł 1,7 mln szt. i był o 1% mniejszy niż w tym samym okresie 2018 r.

Kierunki eksportu mięsa wieprzowego* z Polski w okresie I–III 2019 r.

* CN 0203

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W 2019 r. w związku z rosnącym popytem na wieprzowinę ze strony Chin, które ograniczają pogłowia świń z powodu postępującej choroby ASF, przy utrzymaniu wielkości unijnej produkcji wieprzowiny na poziomie z roku ubiegłego, ceny żywca wieprzowego u głównych unijnych producentów i eksporterów tego mięsa wykazują wzrost. W kwietniu 2019 r. unijni dostawcy za świnię rzeźne klasy E uzyskiwali przeciętnie 166,24 euro/100 kg masy poubojowej schłodzonej, o 17% więcej niż w marcu 2019 r. i o 16% więcej niż przed rokiem.

Zmiany cen trzody chlewnej w krajach UE mają wpływ na poziom cen uzyskiwanych przez producentów trzody chlewnej w Polsce. Od lutego 2019 r. w krajowym skupie drożeje żywiec wieprzowy. W kwietniu 2019 r. (dane GUS) dostawcy za świnię rzeźną uzyskiwali przeciętnie 5,72 zł/kg, o 28% więcej niż w marcu br. oraz o 27% więcej niż przed rokiem. Rosnący popyt importowy na unijną wieprzowinę ze strony Chin będzie stymulował wzrost cen tego mięsa zarówno w UE, jak i w Polsce. W efekcie do końca 2019 r. spodziewany jest ich dalszy wzrost.

RYNEK WOŁOWINY

Według prognozy Departamentu Rolnictwa USA z kwietnia 2019 r. globalna produkcja wołowiny w 2019 r. może zwiększyć się o 0,6%, do 62,6

mln ton. Wzrost produkcji przewidywany jest m.in. u największych światowych producentów, tj. w USA (o 1,5%, do 12,4 mln ton), Brazylii (o 3,0%, do 10,2 mln ton) i Chinach (o 2,0%, do 6,6 mln ton)¹².

Z danych Komisji Europejskiej wynika, że w grudniu 2018 r. w UE pogłowia bydła liczyło 87,5 mln sztuk i było o 1,5% mniejsze niż przed rokiem. Spadek pogłowia odnotowano m.in. w Niemczech (o 3%), we Francji (o 2%), w Irlandii i we Włoszech (po 1%), a wzrost miał miejsce m.in. w Hiszpanii (o 1%) i w Polsce (o 2%). W następstwie zmniejszenia liczebności bydła, zwłaszcza u największych producentów wołowiny, produkcja tego mięsa w UE w 2019 r. może być o 1% mniejsza niż w 2018 r. i wynieść 7,9 mln ton¹³.

Polska zajmuje siódme miejsce pod względem wielkości pogłowia bydła wśród krajów UE po Francji, Niemczech, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Hiszpanii i Włoszech. W grudniu 2018 r. krajowe pogłowia bydła ogółem liczyło 6183 tys. szt. i było o 2,4% większe niż przed rokiem. Liczebność młodego bydła w wieku 1–2 lat zwiększyła się o 3,8% w porównaniu z grudniem 2017 r., stado bydła w wieku powyżej 2 lat wzrosło o 3,3%, a cieląt zmniejszyło się nieznacznie – o 0,2%¹⁴.

Biorąc pod uwagę utrzymujący się wzrost pogłowia bydła w 2018 r., jego strukturę oraz rosnące spożycie wewnętrzne IERiGŻ-PIB przewiduje, że w 2019 r. produkcja wołowiny w Polsce może wzrosnąć o około 2%¹⁵.

W 2018 r. eksport produktów wołowych i cielęcych z UE do krajów trzecich był mniejszy niż przed rokiem. Było to spowodowane m.in. dużą konkurencją na światowym rynku wołowiny, mniejszym popytem na unijną wołowinę ze strony Hongkongu i Filipin, a także zmniejszeniem w końcu ubiegłego roku popytu importowego na bydło żywe ze strony Turcji. Jednak w pierwszym kwartale 2019 r. na skutek zwiększonych zamówień ze strony m.in.: Izraela, Algierii, Ghany, Bośni i Hercegowiny oraz Chin nastąpiło ożywienie w unijnym eksporcie produktów wołowych. W okresie styczeń–marzec 2019 r. z UE wywieziono 172 tys. ton produktów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz), o 3,5% więcej niż

12 Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA FAS, April 2019.

13 Short-term outlook for EU agricultural markets in 2018 and 2019, Spring 2019.

14 Pogłowia bydła według stanu w grudniu 2018 r., Informacje sygnałowe GUS, 31.01.2019 r.

15 „Rynek Mięsa – Stan i Perspektywy”, nr 56, czerwiec 2019 r., IERiGŻ-PIB, MRiRW.

przed rokiem. Największym odbiorcą był Hongkong (18 mln ton), spadek eksportu o 3% w odniesieniu do pierwszego kwartału 2018 r., Izrael (15 tys. ton, wzrost o 23%), Algieria i Ghana (po 11 tys. ton, wzrost odpowiednio o 33% i 13%). Blisko trzykrotnie wzrósł także eksport do Chin, które z UE zakupiły 4,7 tys. ton produktów wołowych i cielęcych.

Według Komisji Europejskiej w całym 2019 r. prawdopodobnie nastąpi niewielki wzrost unijnego eksportu wołowiny, który będzie efektem ożywienia popytu ze strony krajów azjatyckich, zwłaszcza Hongkongu.

W pierwszym kwartale 2019 r. do UE zaimportowano 76 tys. ton produktów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz), o 6% mniej niż przed rokiem¹⁶. Zmniejszył się przywóz wołowiny z Brazylii (o 18%, do 29 tys. ton) i Urugwaju (o 15%, do 11 tys. ton), a wzrósł z Argentyny (o 45%, do 20 tys. ton). Komisja Europejska prognozuje, że w całym 2019 r. import produktów wołowych i cielęcych do UE może być o 4% większy niż w roku 2018.

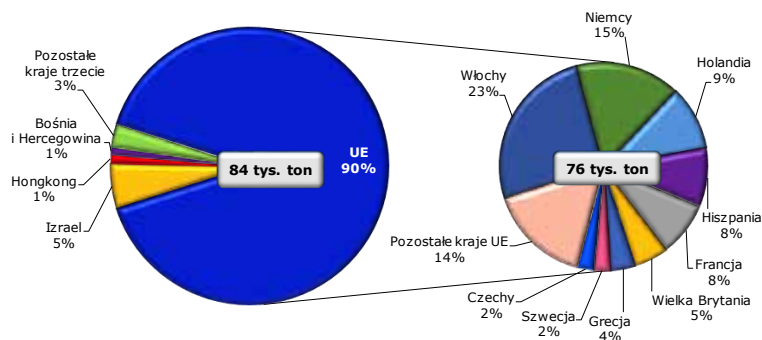
Polska jest liczącym się unijnym eksporterem wołowiny poza obszar celny Unii Europejskiej (według danych za pierwszy kwartał 2019 r. plasuje się na piątym miejscu po Irlandii, Francji, Hiszpanii i Holandii). W pierwszym kwartale 2019 r. z Polski wyeksportowano 105 tys. ton produktów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz), o 10% mniej niż przed rokiem¹⁷. Mięsa, stanowiącego 90% w wolumenie eksportu, wywieziono o 12% mniej, a przetworów – o 14% więcej. Mięso wołowe kierowane było głównie do krajów UE (90% udziału w wolumenie), w tym do: Włoch (20 tys. ton, 23%), Niemiec (12 tys. ton, 15%), Holandii (8 tys. ton, 9%), Hiszpanii (7 tys. ton, 8%) i Francji (6 tys. ton, 8%), a poza obszar UE – głównie do Izraela (4 tys. ton, 5%).

W okresie styczeń–marzec 2019 r. do Polski zaimportowano 12 tys. ton produktów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz), o 10% mniej niż przed rokiem. Import obejmował przede wszystkim mięso i żywiec.

16 Beef & Veal Market Situation, CMO Committee 23 May 2019.

17 Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wołowym i cielęcym dotyczą bydła gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0102, 0201, 0202 oraz 1602 i 0210 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tusz.

Kierunki eksportu mięsa wołowego* z Polski w okresie I–III 2019 r.

* CN 0201 i 0202

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

Zwiększona podaż wołowiny na rynku unijnym w 2018 r. spowodowała, że średnie ceny zakupu żywca wołowego wykazują trend spadkowy. W kwietniu 2019 r. za bydło rzeźne klasy R3 unijni dostawcy uzyskiwali przeciętnie 367,22 euro/100 kg masy poubojowej schłodzonej. Było to o 1% mniej niż w marcu br. oraz o 4% mniej niż przed rokiem.

W wyniku postępującego procesu integracji i globalizacji na poziom cen produktów rolnych (w tym również wołowiny) w Polsce mają wpływ nie tylko uwarunkowania podażowo-popytowe w kraju, ale także sytuacja cenowa u największych producentów wołowiny w UE oraz kurs złotego względem euro. Jest to związane z dużym udziałem eksportu wołowiny w krajowej produkcji (w 2018 r. wyniósł on 82%).

W Polsce w kwietniu 2019 r. (dane GUS) bydło ogółem (bez cieląt) skupowano przeciętnie po 6,49 zł/kg, a młode bydło – po 6,56 zł/kg, w obu przypadkach o około 1% taniej niż w marcu br. W odniesieniu do notowań sprzed roku bydło ogółem było o 1% tańsze, a młode bydło – o 2,5% tańsze.

Prognozowany na 2019 r. spadek produkcji wołowiny w UE będzie prawdopodobnie stymulował wzrost unijnych cen żywca wołowego. Sytuacja podażowo-popytowa i cenowa na rynku unijnym będzie oddziaływać na sytuację w Polsce. W efekcie w drugim półroczu 2019 r. również krajowe ceny żywca wołowego mogą wykazywać tendencję do wzrostu.

RYNEK DROBIU

Według prognozy Komisji Europejskiej produkcja drobiu w UE w 2018 r. osiągnęła 15,2 mln ton

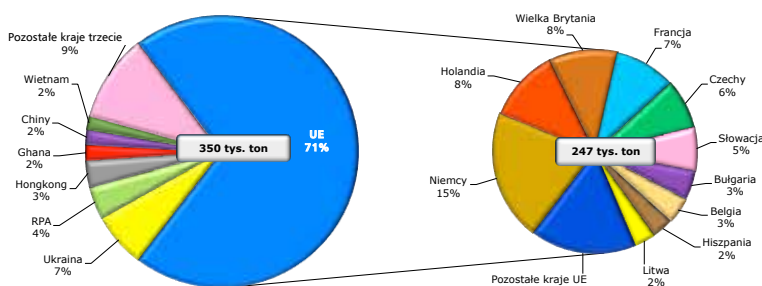
i była o 4,7% większa niż w roku 2017. Wzrost produkcji w znacznym stopniu wynikał z ograniczenia podaży drobiu pochodzącego z importu z rynku brazylijskiego w pierwszej połowie roku, co zachęcało unijnych producentów do uzupełnienia powstałej luki podażowej. KE prognozuje, że w 2019 r. dynamika wzrostu produkcji drobiu będzie mniejsza niż w roku 2018 i wyniesie 2%, a wolumen produkcji osiągnie 15,6 mln ton¹⁸.

Zgodnie z szacunkami IERiGŻ-PIB w 2018 r. tempo wzrostu produkcji drobiarskiej w Polsce było wolniejsze niż w roku 2017 i wyniosło ponad 4%. Wyhamowanie dynamiki wzrostu produkcji było wynikiem przemian strukturalnych, które miały miejsce w krajowym przemyśle drobiarskim oraz wysokiego już wykorzystania mocy produkcyjnych.

Determinantami wzrostu produkcji drobiu w Polsce w 2019 r. są popyt eksportowy oraz konsumpcja wewnętrzna. W okresie od stycznia do kwietnia 2019 r. (według GUS) w zakładach przemysłu drobiarskiego zatrudniających 50 i więcej pracowników wyprodukowano łącznie 921 tys. ton mięsa drobiowego, o 6% więcej niż przed rokiem. Według prognoz IERiGŻ-PIB produkcja drobiu w całym 2019 r. w odniesieniu do roku 2018 może wzrosnąć o 8,5%.

Unia Europejska jest eksporterem netto produktów drobiowych. W 2018 r. poza obszar celny UE sprzedano blisko 1,8 mln ton produktów drobiowych (w ekwiwalencie tuszek), o 6,5% więcej niż w 2017 r.

Kierunki eksportu mięsa drobiowego* z Polski w okresie I-III 2019 r.

* CN 0207

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W pierwszym kwartale 2019 r. unijny eksport produktów drobiowych osiągnął 471 tys. ton i był o 12% większy niż przed rokiem. Największą dynamikę

wzrostu odnotowano w eksporcie drobiu do RPA (wzrost o 128%), Wietnamu (o 64%) oraz na Filipiny (o 23%)¹⁹.

Zgodnie z prognozą KE w 2019 r. dynamika wzrostu unijnego eksportu drobiu będzie słabsza niż w roku 2018 i wyniesie 2%²⁰. Do wyhamowania tempa wzrostu eksportu może przyczynić się prognozowana większa produkcja drobiu w USA i Brazylii, skutkująca wzrostem podaży globalnej oraz prognozy spowolnienia wzrostu produkcji w UE.

Import produktów drobiowych na rynek Unii Europejskiej w 2018 r. był o 0,7% większy niż w roku 2017 i wyniósł 813 tys. ton (w ekwiwalencie tuszek).

W okresie pierwszych trzech miesięcy 2019 r. na rynek UE zaimportowano 226 tys. ton produktów drobiowych, o 13% więcej niż w porównywalnym okresie 2018 r. Zgodnie z prognozą Komisji Europejskiej w całym 2019 r. import drobiu będzie o blisko 4% większy niż w roku 2018, do czego przyczyni się otwarcie unijnego rynku na przywóz drobiu brazylijskiego oraz zwiększony import z Ukrainy i Tajlandii. Na wzrost unijnego importu będzie miało również wpływ prognozowane przez KE wyhamowanie tempa wzrostu produkcji w UE.

W 2018 r. odnotowano dalszy, dynamiczny wzrost eksportu drobiu z Polski. Sprzedaż zagraniczna żywności, mięsa, podrobów i przetworów drobiowych osiągnęła blisko 1,6 mln ton (w ekwiwalencie tuszek) wobec 1,4 mln ton w roku 2017²¹. Wzrost sprzedaży do krajów UE wynikał z większej możliwości lokowania krajowych produktów drobiowych na rynku wspólnotowym na skutek wprowadzenia zakazu importu drobiu z Brazylii na teren UE. Jednocześnie duży wzrost wolumenu sprzedaży do krajów trzecich był rezultatem stopniowego przywracania relacji handlowych z krajami, do których eksport został ograniczony z powodu wirusa grypy ptaków w 2017 r.

W pierwszym kwartale 2019 r. z Polski wyeksportowano 420 tys. ton żywności, mięsa, podrobów i przetworów drobiowych (w ekwiwalencie tuszek) o 13% więcej niż w analogicznym okresie 2018 r.

19 DG AGRI Dashboard: Poultry meat. Agriculture and Rural Development, Brussels z 22.05.2019 r.

20 Short-term outlook for EU agricultural markets in 2018 and 2019, Spring 2019.

21 Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem drobiowym dotyczą wybranych towarów z pozycji CN 0105, 0207 oraz 1602 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tuszek.

18 Short-term outlook for EU agricultural markets in 2018 and 2019, Spring 2019.

Głównym kierunkiem sprzedaży mięsa drobiowego były kraje UE. W okresie od stycznia do marca 2019 r. spośród krajów unijnych największymi odbiorcami mięsa drobiowego były Niemcy (51 tys. ton), Holandia (29 tys. ton), Wielka Brytania (27 tys. ton) oraz Francja (24 tys. ton). Poza UE mięso drobiowe wywożone było głównie na Ukrainę (23 tys. ton), do RPA (14 tys. ton) i do Hongkongu (11 tys. ton).

W 2019 r. tempo wzrostu eksportu produktów drobiowych może wynieść około 10% i będzie determinowane utrzymaniem przewagi cenowej polskiego asortymentu na rynku UE oraz rozwojem relacji biznesowych z partnerami pozauijnymi. Czynnikiem ograniczającym dynamikę wzrostu eksportu na rynek unijny w 2019 r. może być rosnąca konkurencja cenowa ze strony producentów brazylijskich i ukraińskich. Jednocześnie prognozy wolniejszego niż w 2018 r. tempa wzrostu eksportu uwzględniają brak ostatecznego kształtu porozumień handlowych w przypadku wystąpienia Wielkiej Brytanii z UE, co może skutkować spadkiem dynamiki eksportu do tego kraju.

W 2018 r. import produktów drobiowych do Polski zwiększył się w porównaniu z rokiem 2017 o blisko 8%, do 166 tys. ton (w ekwiwalencie tuszek).

W okresie styczeń–marzec 2019 r. do Polski zaimportowano 41 tys. ton drobiu, o 14% więcej niż przed rokiem. Prognozuje się, że w całym 2019 r. import żywca, mięsa, podrobów i przetworów drobiowych będzie zbliżony do notowanego w roku 2018 i podobnie jak w latach poprzednich będzie stanowił uzupełnienie oferty krajowej.

Sytuacja podażowo-popytowa na rynku krajowym w pierwszych miesiącach 2019 r. determinowana była wolniejszym wzrostem mocy wytwórczych w zakładach produkujących żywca w stosunku do popytu eksportowego. W efekcie tempo wzrostu eksportu przewyższało dynamikę wzrostu produkcji krajowej, co wpływało stymulująco na wzrost cen skupu kurcząt brojlerów.

W pierwszym kwartale 2019 r. ceny skupu kurcząt brojlerów na rynku krajowym wykazywały tendencję wzrostową. W kwietniu br. ceny skupu utrzymały się na poziomie z marca i zgodnie z danymi ZSRIR MRiRW wyniosły 3,48 zł/kg (bez VAT). W kwietniu 2019 r. pomimo stabilizacji cen kurcząt brojlerów ich poziom był o około 3% wyższy niż przed rokiem.

Analicyści KOWR przewidują, że w trzecim kwartale br. ceny skupu kurcząt brojlerów będą wykazywały umiarkowany sezonowy wzrost. Podstawą do prognozy wzrostu cen jest utrzymujący się w UE po-

pyt eksportowy na drób z Polski, dobre perspektywy do zwiększania sprzedaży zagranicznej na rynkach krajów trzecich oraz popyt krajowy. Dynamikę wzrostu cen może osłabiać rosnąca konkurencja na rynku UE ze strony Brazylii i Ukrainy. W czwartym kwartale 2019 r. przewiduje się niewielką sezonową obniżkę cen kurcząt brojlerów.

RYNEK MLEKA I PRODUKTÓW MLECZNYCH

Na rynku globalnym w 2019 r. utrzyma się wzrostowa tendencja w produkcji mleka. Wzrost ten będzie determinowany zwiększającym się popytem na produkty mleczne, w warunkach rosnącego popytu oraz poprawiającej się wydajności mlecznej. Eksperti FAO przewidują, że w 2019 r. produkcja mleka osiągnie poziom 859 mln ton, o 16 mln ton wyższy od szacowanego na rok 2018. Wzrostowe tendencje podtrzymane zostaną także w światowym handlu artykułami mleczarskimi. W bieżącym roku ich eksport prawdopodobnie będzie o 1,8% większy i wyniesie 76,1 mln ton (w ekwiwalencie mleka). FAO ocenia, że średnie spożycie mleka i produktów mlecznych na mieszkańca może wzrosnąć do 111,3 kg z 110,5 kg w 2018 r. (o 0,8%)²².

W Polsce produkcja mleka należy do głównych kierunków produkcji rolniczej i od akcesji do UE wykazuje stopniowy wzrost. IERiGŻ-PIB przewiduje, że w 2019 r. krajowa produkcja surowca może się ukształtować na poziomie 14 mld litrów i być o około 2% większa od szacowanej na rok 2018²³. Z danych GUS wynika, że w okresie styczeń–kwiecień 2019 r. krajowi producenci do skupu dostarczyli 3,9 mld litrów mleka, o 3,6% więcej niż przed rokiem.

Wzrostowi produkcji mleka surowego sprzyja rosnąca od 2017 r. liczba krów oraz systematycznie poprawiająca się wydajność mleczna. IERiGŻ-PIB szacuje, że w czerwcu 2019 r. liczba krów mlecznych może wynieść 2240 tys. szt., a w grudniu – 2225 tys. szt., odpowiednio o 0,3% i 0,5% więcej niż w porównywalnych okresach 2018 r. Jednocześnie średnia wydajność mleczna jednej sztuki prawdopodobnie będzie o ponad 2% większa niż rok wcześniej i osiągnie poziom 6,4 tys. litrów.

W 2019 r., w efekcie przewidywanego dalszego wzrostu dostaw mleka do skupu oraz globalne-

22 Prognoza FAO – Food Outlook Biannual Report on Global Food Markets, May 2018 – Milk and milk products.

23 „Rynek Mleka – Stan i Perspektywy”, nr 56, maj 2019 r., IERiGŻ-PIB, MRiRW.

go popytu na wyroby mleczarskie, produkcja tego asortymentu prawdopodobnie będzie wykazywała tendencję wzrostową. Analitycy Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa przewidują, że w 2019 r. krajowa produkcja masła może być o 4% większa od poziomu notowanego w 2018 r. i wynieść 230 tys. ton. Konsekwencją zwiększonej produkcji masła jest wzrost produkcji odtuszczonego mleka w proszku. Ocenia się, że w 2019 r. produkcja OMP może się ukształtować na poziomie 180 tys. ton, o 6% wyższym od szacowanego na 2018 r.

Notowana na początku 2019 r. korzystna koniunktura na światowym rynku mleka wpływała na dalszą poprawę wyników handlu zagranicznego krajowej branży mleczarskiej. Według dostępnych danych Ministerstwa Finansów w pierwszym kwartale 2019 r. wartość wywozu produktów mlecznych z Polski wyniosła 559 mln euro (2,4 mld zł) i była o blisko 5% wyższa niż przed rokiem. Jednocześnie wydatki poniesione na import wyniosły 252 mln euro (1,1 mld zł) i były o 9% większe niż rok wcześniej. W efekcie dodatnie saldo obrotów handlowych produktami mlecznymi w pierwszym kwartale 2019 r. wyniosło 307 mln euro (1,3 mld zł) i było o 2% większe niż w tym samym okresie roku 2018²⁴. Przewiduje się, że do końca 2019 r. utrwalą się wzrostowe tendencje w obrocie produktami mlecznymi, a krajowa branża mleczarska pozostanie eksporterem netto.

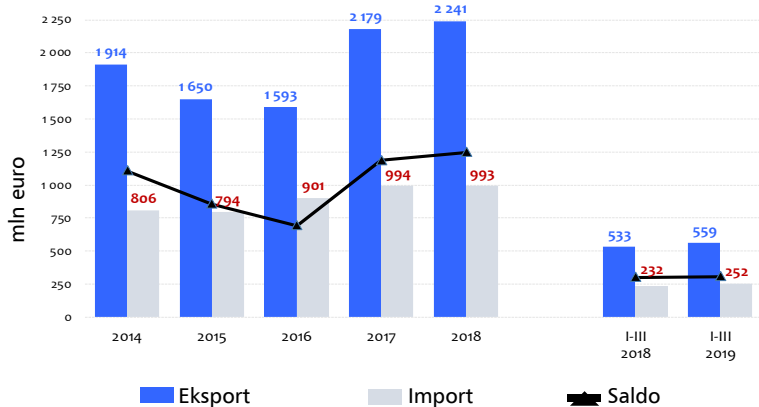
W 2019 r., w warunkach rosnącej podaży mleka oraz dalszej poprawy sytuacji dochodowej ludności, kontynuowana będzie wzrostowa tendencja w spożyciu mleka i jego przetworów. IERiGŻ-PIB przewiduje, że bilansowa konsumpcja mleka osiągnie poziom 225 litrów na mieszkańca i będzie o około 1% większa od szacowanej na 2018 r. Konsumpcja masła może być zbliżona do ubiegorocznej (4,4 kg/mieszkańca) na skutek spodziewanego spadku cen detalicznych tego tłuszczu.

Krajowe ceny skupu mleka surowego w okresie pierwszych czterech miesięcy 2019 r. ulegały miesięcznym obniżkom, były jednak wyższe niż przed rokiem. Według danych GUS w kwietniu 2019 r. krajowi dostawcy za surowiec przeciętnie uzyskiwali 135,85 zł/hl, o 1,4% mniej niż w marcu br., ale o 2,8% więcej niż w kwietniu 2018 r. Przeciętna cena skupu surowca w okresie styczeń-kwiecień 2019 r. osiągnęła poziom 138,12 zł/hl, o 1,6% wyższy niż rok wcześniej. Przewiduje się, że w kolejnych miesiącach 2019 r., na skutek możliwego utrzymania korzystnej koniunktury na światowym rynku mleka, ceny surowca w skupie mogą wykazywać tendencje wzrostowe.

Pomimo kontynuacji wzrostowego trendu w światowej konsumpcji masła, ceny tego tłuszczu w Polsce od początku 2019 r. utrzymywały się na poziomie znacząco niższym niż przed rokiem. Według danych ZSRIR MRiRW w dniach 13–19 maja 2019 r. przeciętna cena zbytu tego tłuszczu wyniosła 18,43 zł/kg z VAT i była o 20% niższa niż w porównywalnym okresie 2018 r. Utrzymujący się w pierwszych miesiącach 2019 r. zwiększony globalny popyt na odtuszczone mleko w proszku wpływał na dalszy (zapoczątkowany w połowie 2018 r.) wzrost cen zbytu tego produktu. Z danych ZSRIR MRiRW wynika, że w dniach 13–19 maja 2019 r. krajowi producenci za OMP uzyskiwali przeciętnie 8,49 zł/kg z VAT, o 45% więcej niż rok wcześniej. Analitycy KOWR oceniają, że zwiększony globalny popyt na produkty mleczne może się przyczynić do utrzymania krajowych cen tego asortymentu do końca 2019 r. na relatywnie wysokim poziomie.

Materiał opracował zespół Biura Analiz i Strategii KOWR²⁵: Marzena Trajer, Ewa Bochińska, Martyn Mieczkowski, Joanna Sych-Winiarek, Maria Włodarczyk.

Polski handel zagraniczny produktami mlecznymi*

* z kazeiną i lodami

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, lata 2018–2019 dane wstępne.

²⁴ Wyniki polskiego handlu zagranicznego produktami mlecznymi zostały obliczone w oparciu o dane Ministerstwa Finansów i dotyczą artykułów o kodach CN 0401–0406, 2105 oraz wybranych produktów z pozycji CN 3501.

²⁵ Analiza została opracowana na podstawie aktualnej wiedzy. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa nie ponosi odpowiedzialności za decyzje ekonomiczne podjęte na podstawie tej prognozy.

Summary

Grzegorz Pięta,

Acting Director General of the National Support Centre for Agriculture (KOWR)

Director General presents the content of the bulletin and wishes you a pleasant reading

Anna Dorota Gut

How to build consumer patriotism

It is noticeable that Polish society tends to shop for domestic agri-food products. If we wish to foster such tendency and continue to build the increase in demand and the fashion for Polish products on the national market, it is crucially important to conduct informational activities on the importance of consumer, national, economic and culinary patriotism in relation to the national economy and Polish agricultural producers. The article presents activities carried out by the KOWR within that field.

Marzena Trajer

The National Support Centre for Agriculture in 2018

The article presents the activities of the National Support Centre for Agriculture in 2018. As an executive agency, the KOWR carries out tasks resulting from the state policy, in particular as part of implementing and applying measures supporting agriculture and promoting agri-food products in Poland and internationally, as well as active agricultural policy and rural development measures.

Wojciech Adamczyk

KOWR supports local societies

Local governments are one of the main beneficiaries of the free transfer of lands by the National Support Centre for Agriculture. Last year they received ca. 400 ha for the execution of their own tasks. The KOWR also transfers financial means to municipalities and housing co-operatives as part of non-refundable financial aim. Their total amount exceeded PLN 19 million in 2018.

Barbara Andrzejczak

Breeding, seed production and cultivation of protein crops in the companies supervised by the KOWR

Protein plants play a significant role in the production of healthy food (varieties for general use and

edible varieties). They are also a very important component of organic farming. The author of the article elaborates on a rich product offer of agricultural and horticultural plant breeding companies supervised by the KOWR.

Mateusz Balcerowicz,

Grażyna Czarnocka-Kaplan

Innovation as a basis for competitiveness and development

The publication shows innovative projects carried out by the National Support Centre for Agriculture: Food Platform, system to monitor wasted food and reduce food waste, loans for farmers, application of teledetection and renewable energy sources in agriculture.

Agnieszka Czubak

Supporting the sales of Polish agri-food products

Polish consumers are attaching more and more importance to the place of origin of purchased products. Aiming to stimulate consumer patriotism, the Ministry of Agriculture and Rural Development has implemented regulations on the voluntary marking of food products with a 'Polish product' information. The Ministry has also established a model of the 'Polish product' mark.

Practical guide for exporters. Economic diplomacy as a significant instrument to support Polish entrepreneurs

The article begins a series dedicated to exporters, presenting the promotion instruments offered by the KOWR: organization of trade missions and national stands during foreign trade shows. Polish entrepreneurs are offered technical support (such as transport or interpretation services), exhibition area as well as an opportunity to visit points of sale and take part in business meetings with foreign companies.

Situation on agricultural markets

Analysts of the KOWR present the situation on the main agricultural markets, i.e. cereal, pork, beef, poultry, milk and dairy markets, and analyze the production, sales and consumption trends in respect of agricultural and agri-food products.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
ul. Karolkowa 30
01-207 Warszawa

Telefoniczny Punkt Informacyjny
22 376 76 76
Czynny od poniedziałku do piątku
w godz. 8:00-16.00

Centrala:

Biuro Dyrektora Generalnego **22 376-78-55**
Biuro Administracyjne **22 376-74-10**
Biuro Analiz i Strategii **22 376-72-29**
Biuro Audytu i Kontroli **22 376-79-05**
Biuro Finansowo-Księgowe **22 376-74-32**
Biuro Prawne i Zamówień Publicznych **22 376-73-61**
Biuro Teleinformatyki **22 376-70-24**
Biuro Zarządzania Kapitałem Ludzkim **22 376-77-44**
Departament Gospodarowania Zasobem **22 376-76-23**
Departament Innowacji **22 376-71-30**
Departament Interwencji Rynkowych **22 376-71-09**
Departament Kształtowania Ustroju Rolnego **22 376-79-67**
Departament Nadzoru nad Spółkami **22 376-77-76**
Departament Rozwoju Rynku **22 376-70-50**
Departament Wsparcia Eksportu **22 376-72-26**
Departament Wspierania Konsumpcji **22 376-79-79**

Oddziały Terenowe KOWR

OT Białystok
ul. Kombatantów 4
15-102 Białystok
85 664-31-50

OT Kraków
ul. Mogilska 104
31-546 Kraków
12 424-09-40

OT Pruszcz Gdański
ul. Powstańców Warszawy 28
83-000 Pruszcz Gdański
58 300-48-41

OT Bydgoszcz
ul. Hetmańska 38
85-039 Bydgoszcz
52 525-08-01

OT Lublin
ul. Karłowicza 4
20-027 Lublin
81 532-21-12

OT Rzeszów
ul. Asnyka 7
35-001 Rzeszów
17 853-78-00

OT Częstochowa
ul. Jana III Sobieskiego 7
42-200 Częstochowa
34 378-22-36

OT Łódź
ul. Północna 27/29
91-420 Łódź
42 636-53-26

OT Szczecin
ul. Matejki 6B
71-615 Szczecin
91 814-42-00

OT Gorzów Wlkp.
ul. Myśliborska 32
66-400 Gorzów Wlkp.
95 714-61-00

OT Olsztyn
ul. Głowackiego 6
10-448 Olsztyn
89 524-88-00

OT Warszawa
pl. Bankowy 2
00-095 Warszawa
22 635-10-00

OT Kielce
ul. Piaskowa 18
25-323 Kielce
41 343-31-90

OT Opole
ul. 1 Maja 6
45-068 Opole
77 400-09-39

OT Wrocław
ul. Mińska 60
54-610 Wrocław
71 356-39-19

OT Koszalin
ul. Partyzantów 15a
75-411 Koszalin
94 347-31-00

OT Poznań
ul. Fredry 12
61-701 Poznań
61 856-06-01

Działamy w wielu obszarach

